

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԷԼԵԿՏՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀՈՒՍԱԼԻՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՆԹԱՀԱՏՎԱԾ 5.

ՍՊԱՆԴԱՐՅԱՆ ՀԷԿ - ՇԻՆՈՒՀԱՅՐ (ՈՐՈՏԱՆ 1)

Պայմանագիր՝ «Նորադուզ-Լիճք-Վարդենիս-Վայք-Որոտան-1» 220կՎ օդային գծի բոլոր հինգ հատվածների համար ՎԳՊ-ի իրականացման վերաբերյալ համապատասխանության հաշվետվության պատրաստում», թիվ. HV-CS-3/2014

Պատվիրատու՝ «ԲԱՐՁՐԱՎՈՒՄ ԷԼԵԿՏՐԱՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ

Պատրաստված է՝ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ կողմից

Վերանայված 2-րդ տարբերակ (վերջնական)

Ամսաթիվ՝ ՄԱՅԻՍ 16, 2015

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

I. Ամփոփագիր	4
II. Ներածություն	5
Ծրագրի ընդհանուր նկարագիրը	5
ՎԳՊ նպատակները և շրջանակը	6
Իրավական շրջանակ և իրավասություններ	7
Մոնիտորինգ և գնահատում	8
III. ԱՄ մեթոդաբանությունը	9
IV. ՎԳՊ իրականացման ընթացակարգերը	11
Ինստիտուցիոնալ կառուցվածք և կառավարում	11
Հանրային քննարկումներ և իրազեկում	12
Բողոքներ և բողոքարկման մեխանիզմ	13
Փոխհատուցման տրամադրման գործընթաց	14
Հարկադիր օտարում և ձեռնարկված միջոցներ	14
V. Ազդեցության իրական շրջանակի որոշումը	15
VI. Տրամադրված փոխհատուցման գնահատումը	20
Փոխհատուցումը հողի մշտական կորստի դիմաց	20
Փոխհատուցումը մշակաբույսերի և ծառերի դիմաց	20
Փոխհատուցումը վարձակալների համար	21
Փոխհատուցումը չձևակերպված օգտագործողների համար	21
Փոխհատուցումը սոցիալապես խոցելի խմբերի համար	21
VII. ՎԳՊ իրականացման բյուջեի ամփոփումը	23
VIII. Հանրային գոհունակությունը	24
IX. Եզրակացություններ և առաջարկություններ	28
X. Հավելվածներ	30
Հավելված Ա. Համապատասխանության գնահատման հետազոտության հարցաթերթ	30
Հավելված Բ. Ազդեցության ենթակա անձինք, հողերը և փոխհատուցումը	35

Օգտագործված հապավումներ

ԱԵԱ	Ազդեցության ենթարկված անձ
ԱՏՏ	Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսություն
ԱՄ	Արտաքին մոնիտորինգ
ԱՎԾ	Ազգային վիճակագրական ծառայություն
ԲԷՑ	Բարձրավոլտ էլեկտրական ցանցեր ՓԲԸ
ԲԿՄ	Բողոքների կարգավորման մեխանիզմ
ԲԿՀ	Բողոքների կարգավորման հանձնաժողով
ԳՔ	ՀԲ-ի գործառնական քաղաքականության
ԴՊ	Դժվարանում եմ պատասխանել
ՀԲ	Համաշխարհային բանկ
ՀԿ	Հասարակական կազմակերպություն
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀՔ	Հանրային քննարկում
ՀՔՀՊ	Հանրային քննարկման և հրապարակման պլան
ՎԳՊ	Վերաբնակեցման գործողության պլան
ՎՔՇ	Վերաբնակեցման քաղաքականության շրջանակ
ՏՁՀԿ	Տնտեսական զարգացման և հետազոտությունների կենտրոն (EDRC)
ՏԻՄ	Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ
ՏՏ	Տնային տնտեսություն
ՕԳ	Օդային գիծ

I. Ամփոփագիր

- Սույն «Համապատասխանության հաշվետվությունը» մշակվել է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող «Էլեկտրամատակարարման հուսալիության» ծրագրի «Նորադուզ-Լիճք-Վարդենիս-Վայք-Որոտան-1» էլեկտրահաղորդման օդային գծի 5-րդ ենթահատվածի ՎԳՊ իրականացման արտաքին մոնիտորինգի արդյունքում:
  - Հաշվետվության առաջին ավարտուն տարբերակը ներկայացվել է 2015 թվականի ապրիլի 27-ին, որի հիման վրա ԲԷՑ-ը իրականացրել է ճշգրտող միջոցառումներ: Սույն հաշվետվությունը ամփոփում է նշված միջոցառումների արդյունքները, ինչպես նաև՝ ՀԲ-ի կողմից ներկայացված դիտողությունները և առաջարկությունները:
  - Արտաքին մոնիտորինգի և գնահատուման արդյունքներն այս փուլում թույլ են տալիս 5-րդ ենթահատվածի ՎԳՊ իրականացման վերաբերյալ ներկայացնել վերջնական եզրահանգումներ: Ծրագիրն ազդել է 11 համայնքների 9838մ² ընդհանուր տարածքով 45 մասնավոր հողակտորների սեփականատերեր 87 տնային տնտեսությունների և համայնքային հողի ապօրինի օգտագործող 1 տնային տնտեսության վրա:
  - 45 մասնավոր հողակտորների օտարման գործընթացն ավարտվել է: Արդյունքում հողի մշտական կորստի դիմաց 87 սեփականատեր ԱՏՏ-ներ փոխհատուցվել են ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան:
  - Մշակաբույսերի կորստի դիմաց և ապօրինի օգտագործողի փոխհատուցումը ևս ավարտվել է:
  - Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսություններից 11-ը որպես սոցիալապես խոցելի փոխհատուցվել են ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան: Արտաքին մոնիտորինգը բացահայտել է ևս 3 խոցելի տնտեսություններ, որոնք հետագայում, ճշգրտող միջոցառումների շրջանակում, ևս փոխհատուցվել են (մայիսի 12-ի դրությամբ):
  - 5-րդ ենթահատվածում չկան խիստ ազդեցության, բիզնեսի, աշխատատեղի կորստի և ֆիզիկական վերաբնակեցման դեպքեր, ինչպես նաև վարձակալ ԱՏՏ-ներ:
  - ՎԳՊ իրականացման ինստիտուցիոնալ կառուցվածքը և կառավարումը, հողերի օտարման և փոխհատուցման տրամադրման գործընթացները, հանրային իրազեկման և խորհրդատվության գործընթացները համապատասխանում են նախատեսվածին:
  - Բողոքարկման մեխանիզմները և Բողոքների կարգավորման հանձնաժողովը ձևավորված են: ԱՏՏ-ների կողմից որևէ գրավոր բողոքներ չեն ստացվել: ԲԷՑ-ի կողմից իրականացվել են անհրաժեշտ միջոցառումներ, որպեսզի ԱՏՏ-ները տեղեկացված լինեն բողոքարկման մեխանիզմների և համապատասխան կոնտակտային անձի վերաբերյալ:
- Համաձայն արտաքին մոնիտորինգի արդյունքների՝ բոլոր ԱՏՏ-ները փոխհատուցվել են, իսկ ՎԳՊ իրականացման միջոցառումներն ու գործընթացները համապատասխան են:
  - 5-րդ ենթահատվածում ՎԳՊ իրականացումը համարվում է արդյունավետորեն ավարտված՝ սահմանված քաղաքականության, գործառնական ընթացակարգերին և ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան:

II. Ներածություն

Ծրագրի ընդհանուր նկարագիրը

«Էլեկտրամատակարարման հուսալիության» ծրագրի (այսուհետ՝ Ծրագիր) շրջանակներում «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ-ն (այսուհետ՝ ԲԷՑ) իրականացնում է Հայաստանի 4 մարզերի վարչական տարածքով անցնող շուրջ 230 կմ երկարությամբ «Նորադուր-Լիճք-Վարդենիս-Վայք-Որոտան-1» էլեկտրահաղորդման օդային գծի (այսուհետ՝ նաև ՕԳ) վերանորոգում: Դա իրականացվում է ցանցի հուսալիությունը բարձրացնելու, գծի թողունակությունը ավելացնելու և Հայաստանում էներգամատակարարման բացը լրացնելու նպատակով: Ծրագիրը ֆինանսավորվում է Համաշխարհային բանկի (այսուհետ՝ ՀԲ) կողմից ՀՀ կառավարությանը տրամադրված վարկային միջոցներով:

Ծրագիրը նախատեսում է ամբողջովին վերափոխել Հրազդանի ՋԷԿ-ից մինչև Շինուհայրի ենթակայան ձգվող բարձրավոլտ գիծը, մոնտաժել նոր հենասյուներ, փոխարինել և նորացնել էլեկտրահաղորդման լարերը, մեկուսիչները և այլ առանցքային ենթակառուցվածքները:

Նոր ՕԳ-ն ամբողջությամբ չի գտնվելու գոյություն ունեցող ՕԳ-ի անվտանգության գոտու սահմաններում, ուստի հողակտորների և հողօգտագործման վրա մշտական ազդեցության դեպքերում առաջանում է հողի ձեռքբերման անհրաժեշտություն: Հողի ձեռքբերումը պահանջվում է հենարանների հիմքերի շինարարության համար: Այն դեպքերում, երբ նոր ՕԳ անվտանգության գոտում հայտնվեն տներ և չբավարարվեն անվտանգ հեռավորության նվազագույն պահանջները, կառաջանա նաև վերաբնակեցման անհրաժեշտություն:

Ծրագիրն իրականացվում է 5 առանձին ենթահատվածներով: Յուրաքանչյուր ենթահատվածի համար պետք է մշակվի և իրականացվի Վերաբնակեցման գործողությունների պլան (ՎԳՊ)՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության և ՀԲ-ի Գործառնական քաղաքականության 4.12 ձեռնարկի (այսուհետ՝ ՀԲ ԳԶ ձեռնարկ): Ստորև աղյուսակում ներկայացվում են Ծրագրի իրականացման համար առանձնացված 5 ենթահատվածները:

Աղյուսակ 1. Ծրագրի ենթահատվածները

Ենթահատված	Երկարություն	Նախատեսվող հենասյուների քանակ
Ենթահատված 1. Նորադուր (Հրազդանի ՋԷԿ – Կամո)	45 կմ	129
Ենթահատված 2. Լիճք (Կամո – Լիճք)	25 կմ	66
Ենթահատված 3. Վարդենիս (Լիճք – Եղեգնաձոր)	45 կմ	163
Ենթահատված 4. Վայք (Եղեգնաձոր – Սպանդարյան ՀԷԿ)	70 կմ	243
Ենթահատված 5. Որոտան 1 (Սպանդարյան ՀԷԿ – Շինուհայր)	40 կմ	108

Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ

ՎԳՊ նպատակները և շրջանակը

ՎԳՊ-ի հիմնական նպատակը Ծրագրի ազդեցությանը ենթարկված անձանց հայտնաբերելն ու աջակցելն է՝ նրանց կյանքի որակը և կենսակերպը վերականգնելու և առնվազն մինչ-Ծրագրային մակարդակ հասցնելու համար:

Ծրագրի 5-րդ ենթահատվածի համար (Սպանդարյան ՋԷԿ-Շինուհայր հատված) համապատասխան ՎԳՊ-ն հաստատվել է 2014-ի նոյեմբերին, որի հայերեն տարբերակը հասանելի է ԲԷՑ-ի ինտերնետային կայքում (<http://hven.am/> հայտարարություններ/իրազեկումներ/):

5-րդ ենթահատվածում Ծրագրի ազդեցությունը համարվում է փոքր¹, ուստի պատշաճ կերպով մշակվել է համառոտ ՎԳՊ:

Հաստատված ՎԳՊ-ն ներառում է հողի, շենքի/շինության, մշակաբույսերի և ծառերի, եկամուտների, բիզնեսի և աշխատատեղի մշտական կամ ժամանակավոր կորստի դեպքերում ազդեցության ենթարկված անձանց (այսուհետ՝ նաև ԱԵԱ) իրավունքների շրջանակը, ինչպես նաև Ծրագրի խիստ ազդեցության, ֆիզիկական վերաբնակեցման և խոցելիության նպաստների մասին համապատասխան դրույթները:

Ազդեցության ենթարկված ակտիվների 100 տոկոս գույքագրման արդյունքում ՎԳՊ-ով որոշվել են փոխհատուցման ենթակա ակտիվների և եկամտի կորստի տեսակները և չափերը:

Ծրագրի ազդեցությունը ճշգրիտ կերպով գնահատելու համար իրականացվում են հետևյալ ուսումնասիրությունները.

1. Չափագրման ուսումնասիրություն, ըստ որի չափվել են ազդեցության ենթարկված հողային տարածքները, ինչպես նաև վնասված գույքի քանակն ու տեսակը,
2. Կորուստների գույքագրում, ըստ որի որոշվել և գնահատվել են հողերի և ձեռքբերման ենթակա գույքի բնութագրերը,
3. Վնասված գույքի փոխհատուցման արժեքի գնահատում, ըստ որի որոշվել է կորցրած գույքի, եկամտի, կենսամակարդակի այլ աղբյուրների և ծախսերի փոխհատուցման գումարը,
4. Մարդահամարի անցկացում, ըստ որի որոշվել է ազդակիր տնային տնտեսությունների և նրանց անդամների ճշգրիտ քանակը՝ ներառելով որոշ սոցիալական բնութագրեր (սեռ, էթնիկ պատկանելիություն, կրթություն, կենսամակարդակ և եկամտի աղբյուրներ):

Այսպիսով, վերաբնակեցումը, փոխհատուցումը և բարեկեցության վերականգնումը պետք է իրականացվի համաձայն հաստատված ՎԳՊ-ի: ՎԳՊ-ն ներկայացնում է ազդեցության ենթակա անձանց նկարագիրը, կորուստների և ազդեցությունների չափը, փոխհատուցման և վերականգնման քաղաքականության շրջանակը, ՎԳՊ իրականացման ինստիտուցիոնալ և գործառնական մեխանիզմները, ՎԳՊ իրականացման ժամանակացույցը և բյուջեն, տեղեկատվության հրապարակման, հանրային քննարկումների և բողոքների կարգավորման մեխանիզմները և այլն:

¹ Համաձայն ՀԲ Գործառնական քաղաքականությունների (Operation Manual 4.12 , Revised April 2013) ազդեցությունը համարվում է փոքր է, եթե ազդակիր անձինք ֆիզիկապես չեն վերաբնակեցվում, չեն կրում արտադրողական ակտիվների ավելի քան 10 տոկոսի կորուստ, կամ ֆիզիկապես վերաբնակեցվում են 200-ից պակաս ազդակիր անձինք:

ՎԳՊ իրականացումը 5-րդ ենթահատվածում սկսվել է 2014-ի նոյեմբերին և շարունակվել մինչև 2015-ի ապրիլ ամիսը: Ապրիլ-մայիս ամիսների ընթացքում իրականացվել են ճշգրտող միջոցառումներ:

Իրավական շրջանակ և իրավասություններ

Վերաբնակեցման պլանավորման և իրականացման իրավական հիմքը ՀՀ Սահմանադրությունն է և դրանից բխող համապատասխան ՀՀ օրենսդրական ակտերը: Քանի որ Ծրագիրն իրականացվում է միջազգային պայմանագրի շրջանակներում և ՀԲ-ի ռեսուրսներով, ուստի Ծրագրի իրականացման իրավական շրջանակը ներառում է նաև ՀԲ-ի կողմից պարտադրված վերաբնակեցման քաղաքականության դրույթները:

ՀՀ-ում սեփականության ոչ կամավոր օտարումը (հասարակության ու պետության կարիքների համար) հնարավոր է միայն օրենքով սահմանված կարգով բացառիկ՝ գերակա հանրային շահի դեպքում: Օտարման հիմքերը, փոխհատուցման կարգը և այլ համապատասխան դրույթներ սահմանվում են «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքով: Ընդ որում, այն տարածվում է ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, ինչպես նաև համայնքներին սեփականության իրավունքով պատկանող սեփականության իրավունքի բոլոր օբյեկտների վրա:

«Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» ՀՀ օրենքը սահմանում է ՀՀ-ում անշարժ գույքի գնահատման գործունեության իրականացման հիմունքները և կանոնակարգում այդ գործունեության հետ կապված հարաբերությունները:

ՀՀ օրենսդրության և ՀԲ-ի քաղաքականության միջև առկա են որոշակի տարբերություններ: Մասնավորապես, ՀԲ ԳՔ 4.12 ձեռնարկը նախատեսում է փոխհատուցում և վերաբնակեցման աջակցություն նույնիսկ հողի սեփականության իրավունքի բացակայության պայմաններում: Բոլոր այն դեպքերում, երբ ՀԲ ԳՔ 4.12 ձեռնարկի պահանջներն ավելի խիստ են քան ՀՀ օրենսդրության պահանջները, պետք է կիրառվեն ԳՔ 4.12 ձեռնարկի պահանջները:

Այսպիսով, Ծրագրի ազդեցության արդյունքում փոխհատուցման ենթակա են.

- 1) հողի կորուստ ունեցող անձինք, որոնք հանդիսանում են հողի սեփականատեր, օրինականացման ենթակա անձ, վարձակալ կամ ապօրինի օգտագործող,
- 2) հողի վրա գտնվող շենքի/շինության, մշակաբույսերի, ծառերի և այլ օբյեկտների սեփականատերերը,
- 3) բիզնես եկամուտներ կամ աշխատավարձ ժամանակավոր կամ մշտապես կորցնողները:

Փոխհատուցման իրավունքը սահմանափակվում է կասեցման ամսաթվով: Ծրագրի 5-րդ հատվածի համար դա 2014 թվականի հունիսի 6-ն է, որը Մարդահամարի և Մանրամասն չափագրման հետազոտության սկսվելու օրն է:

Գյուղատնտեսական և ոչ գյուղատնտեսական հողերի փոխհատուցման և վերականգնման համար տրամադրվող դրամական աջակցության հաշվարկը պետք է կատարվի ըստ ստորև բերված աղյուսակի:

Աղյուսակ 2. Հողերի դիմաց դրամական փոխհատուցման հաշվարկը

Փոխհատուցման օբյեկտ/անձ	Հաշվարկ
Սեփական հողեր	Վերականգնման ծախս +15%
Համայնքային հողեր	Կադաստրային արժեք
Օրինականացման ենթակա հողօգտագործող	Վերականգնման ծախս+15% (օրինականացումից հետո)

Վարձակալներ վարձակալության մնացած տարիների համար	Մինչև 1 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.05
	Մինչև 15 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.14
	Մինչև 25 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.20
	25 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.25
Ոչ օրինական օգտագործող հողի օգտագործման անցած տարիների համար	Մինչև 1 տարի - վերականգնման ծախս * 0.05
	Մինչև 15 տարի - վերականգնման ծախս * 0.14
	Մինչև 25 տարի - վերականգնման ծախս * 0.20
	25 տարի - վերականգնման ծախս * 0.25

Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ

Ի լրումն վերը նշված դեպքերի՝ նախատեսվում են նաև խոցելիության համար լրացուցիչ վերականգնողական միջոցառումներ: Մասնավորապես, ՎԳՊ-ով նախատեսվում է խոցելի տնային տնտեսություններին² 6 ամիս շարունակ լրացուցիչ վերականգնողական դրամական աջակցության տրամադրում՝ ամսական 50,000 ՀՀ դրամ: Բացի այդ, գյուղատնտեսական հողի 10 տոկոս և ավել կորուստ կրած ԱՏՏ-ները, ինչպես նաև ֆիզիկապես վերաբնակեցված ԱՏՏ-ները (ներառյալ վերաբնակեցված վարձակալները) պետք է ստանան «խիստ ազդեցության» նպաստ:

Մոնիտորինգ և գնահատում

ՎԳՊ-ի իրականացումը ենթակա է և՛ ներքին, և՛ արտաքին մոնիտորինգի: Ներքին մոնիտորինգը իրականացվում է ՎԳՊ իրականացնող միավորի կողմից:

Արտաքին մոնիտորինգն իրականացվում է անկախ խորհրդատուի կողմից: Այն ենթադրում է համապատասխանության ուսումնասիրությունների իրականացում և դրա հիման վրա յուրաքանչյուր ենթահատվածի համար «Համապատասխանության հաշվետվության» մշակում և ներկայացում:

Արտաքին մոնիտորինգի նպատակն է հավաստիանալ, որ փոխհատուցման ծրագիրն իրականացվել է վերաբնակեցման քաղաքականության շրջանակի (ՎՔՇ), ՀԲ-ի ԳՔ 4.12 ձեռնարկի և ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան, ըստ անհրաժեշտության՝ առաջ քաշել ճշգրտող միջոցառումներ ու առաջարկություններ:

«Համապատասխանության հաշվետվության» հաստատումը հիմք է ծառայելու տվյալ ենթահատվածում շինարարական աշխատանքների մեկնարկի թույլտվության համար:

Ծրագրի արտաքին մոնիտորինգն իրականացնում է «Տնտեսական զարգացման և հետազոտությունների կենտրոնը» (այսուհետ՝ ՏՀՀԿ), որը հանրային ծրագրերի մոնիտորինգի և գնահատման աշխատանքներում մասնագիտացված անկախ հետազոտական կառույց է³:

² Ըստ ՎՔՇ-ի խոցելի են համարվում հետևյալ ազդակիր տնային տնտեսությունները՝

- Անապահով ՏՏ, որոնք գրանցված են Ընտանեկան Նպաստների Համակարգում և ստանում են համապատասխան դրամական նպաստ,
- Միայնակ, այրի կամ ընտանիքի կերակրողին կորցրած կանանցից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ թոշակառուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի այլ աշխատունակ տարիքի անձ չկա,
- Թոշակառուներից, տարեցներից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ թոշակառուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի այլ աշխատունակ տարիքի անձ չկա:

³ Կենտրոնի մասին մասնրամասների համար տես՝ www.EDRC.am

Արտաքին մոնիտորինգի ուսումնասիրությունները ներառել են քանակական և որակական հետազոտության տարբեր մեթոդներ: Իրականացվել են դաշտային և գրասենյակային ուսումնասիրություններ: Սույն հաշվետվության հաջորդ բաժնում բերվում են արտաքին մոնիտորինգի մեթոդաբանության մանրամասները, իսկ հաջորդող բաժիններում ներկայացվում են արտաքին մոնիտորինգի արդյունքները և հիմնական եզրակացությունները:

III. ԱՄ մեթոդաբանությունը

Արտաքին մոնիտորինգի (այսուհետ՝ նաև ԱՄ) շրջանակներում իրականացված ուսումնասիրությունների մեթոդաբանության ընտրության և իրականացման համար հիմք են ծառայել ներկայացված տեխնիկական առաջադրանքը, ՎԳՊ դրույթները և համաձայնեցված տեխնիկական առաջարկը: Համապատասխանության ուսումնասիրությունը ներառել է քանակական և որակական հետազոտության խառը մեթոդներ: Իրականացվել են գրասենյակային և դաշտային ուսումնասիրություններ:

Տվյալների հավաքման համար կիրառվել են մասնավորապես 3 հիմնական մեթոդներ.

- Տվյալների բազաների վերլուծություն և փաստաթղթերի քննություն,
- Հիմնական տեղեկացված անձանց հետ հարցազրույցներ,
- ԱՏ-ների հետ հարցազրույցներ:

Գրասենյակային ուսումնասիրությունների ընթացքում ՏԶՀԿ աշխատանքային խումբը հավաքագրել և համադրել է անհրաժեշտ տեղեկատվությունը, ուսումնասիրել, քննել է ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ծրագրային փաստաթղթերը (ներառյալ՝ ՎԲՇ, ՀԲ-ի ԳՔ 4.12 ձեռնարկ, ՎԳՊ), վերլուծվել են առկա տվյալների բազաները:

Մասնավորապես, հիմնական ուսումնասիրության առարկա են դարձել հետևյալ փաստաթղթերը.

- **Նկարագրության արձանագրությունները**, որոնք ներառում են ազդեցության ենթարկված ակտիվների նկարագրությունը, այն է՝ հողակտորների, մշակաբույսերի, ծառերի, շենք-շինությունների և այլ անշարժ գույքի, բիզնեսի նկարագրությունը:
- **Գնահատման հաշվետվությունները**, որտեղ արտոնագրված գնահատողների կողմից ներկայացվում են օտարման ենթակա ակտիվների գնահատման արդյունքները:
- **Սեփականության օտարման մասին պայմանագրերը**, որտեղ նշվում են օտարվող հողակտորի ծածկագիրը, մակերեսը, փոխհատուցման չափը, սեփականատերերը և այլն:
- **Ազդակիր անձանց լրացուցիչ փոխհատուցման մասին համաձայնագրերը**, որտեղ նշվում են փոխհատուցման հիմքերը, չափը և այլն:
- **Վճարման հանձնարարագրերը**, որտեղ նշվում են փոխհատուցման նպատակը, ամսաթիվը, գումարի չափը, ստացողի տվյալները:

- **Ներքին մոնիտորինգի հաշվետվությունները.** ԲԷՑ-ի կողմից տրամադրվել են երեք հաշվետվություններ⁴:

Վերլուծվել են առկա տվյալների բազաները և համեմատվել ծրագրային մյուս փաստաթղթերում ազդեցության և ազդակիրների վերաբերյալ տեղեկատվության հետ:

Բոլոր պայմանագրերի, համաձայնագրերի և վճարումը հավաստող փաստաթղթերի առկայության հետ մեկտեղ, ստուգվել է դրանցում նշված տեղեկատվության համադրելիությունը և համապատասխանությունը, մասնավորապես (1) բոլոր սեփականատերերի ստորագրության առկայությունը, (2) հողի դիմաց փոխհատուցման և լրացուցիչ փոխհատուցման համապատասխանությունը, (3) բանկային հաշվեհամարների համապատասխանությունը, (4) փաստաթղթերի վավերականացման (գործողությունների իրականացման) ամսաթվերի համապատասխանությունը գործող կարգին (իրականացման ժամանակացույցին):

Ուսումնասիրությունները ներառել են նաև հանրային լսումների և խորհրդատվության, բողոքարկման, ինստիտուցիոնալ կազմակերպման, փոխհատուցման հաշվարկման և վճարման գործընթացները:

Մոնիտորինգի ընթացքում հարցազրույցներ են իրականացվել հիմնական իրազեկ անձանց հետ, որոնք ներառել են Ծրագրի հիմնական աշխատակիցներին, պաշտոնյաներին և խորհրդատուներին, ՏԻՄ ներկայացուցիչներին, ինչպես նաև տարածաշրջանում գործող ՀԿ-ներին:

Նախօրոք մշակված հարցաթերթի հիման վրա, կազմակերպված կերպով, 5-րդ հատվածի բոլոր ազդակիր տնային տնտեսությունների հետ իրականացվել են հարցազրույցներ, արդյունքները մուտքագրվել են տվյալների բազա և վերլուծվել:

Տարբեր աղբյուրներից ստացված տվյալները և տեղեկատվությունը վերլուծվել ու համադրվել են, որը թույլ է տվել գնահատել գործընթացը, հավաստիանալ և փոխստուգել փոխհատուցման ստացման փաստը, ինչպես նաև բացահայտել առկա խնդիրները և բացերը:

Կիրառված մեթոդաբանությունը և ստացված ԱՄ արդյունքները թույլ են տվել եզրակացնել տվյալների հավաստիության, տեղեկատվության ամբողջականության և ճշգրտության վերաբերյալ, ինչպես նաև փոխհատուցման ծավալների համապատասխանության և գործընթացի արդյունավետության մասին:

Մշակվել են համապատասխան եզրակացություններ և առաջարկություններ: Մոնիտորինգի արդյունքները արտահայտված են սույն Համապատասխանության հաշվետվությունում:

⁴ RAP preparation and implementation progress report (December 5, 2014), Monthly Progress Report 1, 2015 (as of Feb 05, 2015), Monthly Supervision Report 2, 2015 (as of March 13, 2015):

IV. ՎԳՊ իրականացման ընթացակարգերը

Ինստիտուցիոնալ կառուցվածք և կառավարում

Ծրագրի ինստիտուցիոնալ շրջանակը ներառում է մի շարք կազմակերպություններ և կառույցներ, որոնց դերակատարումը և պատասխանատվության շրջանակը մանրամասն ներկայացված են ՎԳՊ-ում: ԲԷՑ-ը Ծրագրի իրականացման անմիջական պատասխանատու է, որն ունի մի շարք խորհրդատուներ:

- Շինարար կապալառու (Kalpataru Power Transmission Limited) պատասխանատու է ՎԳՊ-ի կազմման համար՝ ներառյալ չափագրումները, նկարագրման արձանագրությունների կազմումը, հանրային քննարկումների կազմակերպումը և տեղեկատվության հրապարակումը, ծրագրի և հենարանների տեղակայման վայրի որոշումը:
- ՎԳՊ իրականացմանն աջակցող խորհրդատու (Hifab OY & Energy Advisory) պատասխանատու է շինարարական աշխատանքների վերահսկողության համար և պետք է երաշխավորի դրանց համապատասխանությունը Ծրագրի հաստատված ծրագրին, սոցիալական և բնապահպանական պահանջներին, որի համար հաշվետվություններ է ներկայացնելու շինարարության ամբողջ ընթացքում:
- Արտաքին մոնիտորինգի իրականացման անկախ խորհրդատու (EDRC) պատասխանատու է ՎԳՊ իրականացման արտաքին մոնիտորինգի և Համապատասխանության հաշվետվության ներկայացման համար:

ՎԳՊ-ով նախատեսվում է, որ ԲԷՑ-ում պետք է կազմավորվի 5 մասնագետից բաղկացած հատուկ խումբ՝ Իրականացնող միավոր⁵: Այն պատասխանատու է վերաբնակեցման իրականացման և ներքին մոնիտորինգի համար, երաշխավորում է ԱԵԱ-ների արագ և պատշաճ ծանուցումը, պայմանագրերի ստորագրման գործընթացի կազմակերպումը և ԱԵԱ-ներին աջակցությունը, հարկադիր օտարման գործընթացի կազմակերպումը, ԱԵԱ-ների գույքի գրանցումն ու վերագրանցումը, բողոքների գրանցումը և համակարգումը:

Այնուհանդերձ, իրականացման փուլում որոշվել է Իրականացման միավորի որոշ գործառույթներ պատվիրակել արտաքին խորհրդատուներին: Մասնավոր հողակտորների ձեռքբերման աշխատանքներն իրականացրել է «Կապիտալ Գեո» ՍՊԸ-ն:

ԱԵԱ մարդահամարը, ազդեցության ենթարկված սեփականության գույքագրումն ու Գնահատման հաշվետվությունների պատրաստումն իրականացրել է «Ֆինափ» ՍՊԸ-ն:

Ծրագրի ինստիտուցիոնալ շրջանակը ներառում է նաև ՀՀ պետական մարմինները (համապատասխան նախարարություններ, մարզպետարաններ և Անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե), ՏԻՄ-երը, Բողոքների կարգավորման հանձնաժողովը, տարածաշրջանում գործող ՀԿ-ները, նաև Համաշխարհային բանկը:

Հիմնական բացահայտումներ

ՎԳՊ իրականացման կառավարման համակարգում տեղի են ունեցել փոփոխություններ: Մասնավորապես, ԲԷՑ-ը սեփական միջոցներով վարձակալել է մասնագիտացված

⁵ ՎԳՊ իրականացնող միավորը պետք է ունենա հետևյալ կազմը՝ խմբի ղեկավար, վերաբնակեցման 2 մասնագետ (անմիջապես դաշտում աշխատող), իրավաբան (ոչ լրիվ զբաղվածությամբ) և 2 մասնագետ (գրասենյակում աշխատող):

կազմակերպություն՝ հողերի ձեռքբերման պրոցեսին օժանդակելու համար: Վերջինս քննարկվել և համաձայնեցվել է ՀԲ-ի հետ (ՀԲ-ի էներգետիկ առաքելության ընթացքում՝ 2015 թվականի հունվարի 26-31): Ինստիտուցիոնալ կառուցվածքը և կառավարումն համապատասխանում են ՎԳՊ դրույթներին:

Հանրային քննարկումներ և իրազեկում

Վերաքնակեցման գործողությունների պլանավորմանը, իրականացմանը և մոնիտորինգին ակտիվ մասնակցություն պետք է ունենան ԱԵԱ-ները: Այդ նպատակով կազմվել է Հանրային քննարկման և հրապարակման պլանը (ՀԲՀՊ), որի հիման վրա ԲԷՑ-ը Կապալառուի միջոցով իրականացնում է լայնածավալ հանրային քննարկումներ՝ պաշտոնական և ոչ պաշտոնական հանդիպումների միջոցով: Այս քննարկումներին իրենց մասնակցությունը կարող են ունենալ նաև ազդակիր համայնքների ՏԻՄ ներկայացուցիչները, ինչպես նաև հասարակական կազմակերպությունները:

2014թ-ի հունիսին մշակվել է ՀԲՀՊ, որի նպատակն է հիմնել հանրային քննարկումների և տեղեկատվության տարածման գործուն ընթացակարգեր, մեխանիզմներ և սկզբունքներ: Հանրային քննարկումների (այսուհետ նաև՝ ՀԲ) և ԱԵԱ-ների իրազեկման պաշտոնական գործընթացը սկսվել է նախքան ՎԳՊ իրականացումը: Մասնավորապես, 2014 թվականի հունիսի 16-ից 18-ը հանրային քննարկումներ են կազմակերպվել 5-րդ ենթահատվածի 11 համայնքներում:

Հանրային քննարկումներն անցկացվել են համայնքների ՏԻՄ գրասենյակներում: Բոլոր ԱՏՏ-ները նախօրոք տեղեկացվել են ՀԲ իրականացման տեղի և ժամի վերաբերյալ: Տեղական ՀԿ ներկայացուցիչները նույնպես տեղեկացվել են ՀԲ իրականացման մասին:

ՀԲ-ների թեմաներն ընդգրկել են ՎԳՊ մշակման, իրականացման և փոխհատուցման հարցերը՝ ներառյալ Նախնական ուսումնասիրությունների սկզբի մասին ՀՀ կառավարության որոշումը⁶, ինչպես նաև Մանրամասն չափագրման հետազոտության իրականացումը:

ՀԲ-ներին մասնակցել են Ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության, նախագծող և գնահատող խորհրդատուների ներակայացուցիչները, սոցիալական և վերաքնակեցման հարցերով մասնագետը: ԱԵԱ-ներին տրամադրվել են ԲԷՑ-ի և Խորհրդատուի կոնտակտային տվյալները՝ լրացուցիչ հարցերի և խորհրդատվության համար:

Ոչ պաշտոնական հանրային քննարկումներ ԱԵԱ-ների և ՏԻՄ-երի հետ իրականացվել են չափագրման, գույքագրման և մարդահամարի անցկացումից առաջ և ընթացքում: ՎԳՊ իրականացման ընթացքում ոչ պաշտոնական քննարկումները շարունակվել են ամենօրյա աշխատանքային ռեժիմում՝ հատկապես պայմանագրերի ստորագրման շրջանում: Մտահոգության հիմնական պատճառը շինարարական աշխատանքների ընթացքում դեպի շինհրապարակ երթուղիների հասանելիությունն ու դրա հետևանքով առաջացած համապատասխան վնասն է (մշակաբույսերի ժամանակավոր կորուստ):

ԱԵԱ-ներին իրավաբանական և կազմակերպչական հարցերում տրամադրվել է խորհրդատվություն և աջակցություն: Մասնավորապես, մահացած սեփականատերերի դեպքում կարգավորվել է ժառանգության իրավունքի վերականգնման գործընթացը: Սեփականատիրոջ երկրից

⁶ Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի աջակցությամբ իրականացվող «Էլեկտրամատակարարման հոսալիություն» վարկային ծրագրի շրջանակներում «Հասարակության և պետության կարիքների համար օտարման ենթակա սեփականության նախնական ուսումնասիրության մասին» ՀՀ կառավարության N599-Ն որոշում, առ 12 հունիսի 2014թ.

բացակայելու դեպքերում կարգավորվել է լիազորագրի տրամադրման գործընթացը: ԱՄ-ն չունի այս դեպքերի և համապատասխան ԱՏՏ-ների ճշգրիտ քանակը: Այս տեղեկատվությունը չի արձանագրվել իրականացնող կազմակերպության կողմից:

Տեղեկատվության տարածման շրջանակներում իրականացված գործողություններն են. (1) ՀՀ օրենքով նախատեսված ծանուցումների տրամադրումը ԱԵԱ-ներին (նկարագրության արձանագրություն, պայմանագրի նախագիծ), (2) հանրային տեղեկատվական գրքույկի տրամադրումը, (3) ՎԲՇ հրապարակումը, (4) ՎԳՊ նախագծի և վերջնական ՎԳՊ հրապարակումը:

ՎԳՊ-ում հիշատակվում են 7 ՀԿ-ներ, որոնք ակտիվ են և գործում են 5-րդ ենթահատվածի տարածաշրջանում: Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներով, դրանցից 4-ն են տեղեկացված եղել հանրային լուսման մասին («Ասպարեզ» ՀԿ, «Գորիսի մամուլի ակումբ» ՀԿ, «Գորիսի սերունդ» ՀԿ և «Օրհուս» Գորիսի բնապահպանական տեղեկատվության կենտրոն): Սակայն, միայն «Օրհուս» և «Գորիսի մամուլի ակումբ» ՀԿ-ներն են մասնակցել հանրային լուսմանին: «Գորիսի մամուլի ակումբ» ՀԿ-ն նաև ապահովել է գործընթացի լուսաբանումը լրատվամիջոցներով: Մյուս երեք կազմակերպությունները, որոնցից են «Էկո-Սիս» և «Իրավունքների տեղեկատվական կենտրոն» ՀԿ-ները, որևէ կերպ մասնակից չեն դարձել գործընթացին: Բացառությամբ հանրային լուսման, Ծրագրի իրականացման մյուս փուլերի և ընթացքի մասին ՀԿ-ները տեղյակ չեն:

Հիմնական բացահայտումներ

Իրականացված գործընթացներն համապատասխանում են նախատեսվածին: Ցանկալի է ՀԿ-ների դերի և մասնակցության առավելագույն ընդլայնում: Մասնավորապես, ծրագրի իրականացման վերաբերյալ տեղեկատվությունը կարող է տարածվել առավել մեծ թվով ՀԿ-ների շրջանում (անկախ դրանց իրավաբանական հասցեից), ծրագրի տեղեկատվական բուկլետները կարող են առցանց տարածվել ՀԿ-ների ցանցերի միջոցով՝ հրավիրելով ցանցի անդամներին աջակցել ԱԵԱ-ների իրազեկվածության և իրավունքների պաշտպանվածության մակարդակի բարձրացմանը:

Բողոքներ և բողոքարկման մեխանիզմ

ՎԳՊ-ի իրականացմանը վերաբերվող տարածայնությունների և բողոքների արդյունավետ և արագ լուծման նպատակով մշակվել է Բողոքարկման մեխանիզմ (ԲՄ), որը ներկայացվել է հանրային քննարկումների ընթացքում: Այն ներկայացված է նաև Ծրագրի տեղեկատվական գրքույկում:

Բողոքարկման մեխանիզմը ներառում է 3 փուլ: Սկզբնական փուլում փորձ է արվում բողոքները լուծել համայնքի մակարդակով: Դիմում-բողոքները ընդունում է տվյալ համայնքում լիազորված անձը և փոխանցում ԲԷՑ-ի բողոքարկման համակարգողին: ԱԵԱ-ը կարող է նաև անձամբ դիմել ԲԷՑ-ի բողոքարկման համակարգողին, որի կոնտակտային տվյալները տրամադրվել են ՀՔ Ժամանակ⁷: Բողոքի պատասխանը ներկայացվում է առավելագույնը 15 օրվա ընթացքում:

Եթե բողոքը շարունակվում է, ապա դիմում-բողոքը ներկայացվում և քննարկվում է Բողոքների կարգավորման հանձնաժողովում, որում ընդգրկված են նաև մարզի և, կամ համայնքի ներկայացուցիչներ և ՀԿ-ներ: Բողոքների կարգավորման երկրորդ փուլի ձախողման դեպքում ԱԵԱ-ը դիմում է դատարան:

⁷ Բողոքարկման համակարգող է տվյալները նշված է Ծրագրի տեղեկատվական գրքույկում:

Սոցիալապես խոցելի ԱԵԱ-ները, ըստ պահանջի, կարող են աջակցություն ստանալ նաև սոցիալական աշխատողի կամ իրավաբանի կողմից:

5-րդ հատվածում ՎԳՊ իրականացման արդյունքներով գրավոր բողոքներ չեն ստացվել:

Հիմնական բացահայտումներ

Բողոքարկման մեխանիզմները և Բողոքների կարգավորման հանձնաժողովը ձևավորված են: ԱԵԱ-ները հանրային քննարկումների ընթացքում տեղեկացվել են բողոքարկման մեխանիզմների վերաբերյալ: Միևնույն ժամանակ, պաշտոնական ծանուցման երկու փուլերում էլ ներկայացվել է այն անձի կոնֆակտային տվյալները, ում ԱԵԱ-ները կարող են դիմել մտահոգիչ հարցերի և բողոքների առկայության դեպքում: Բողոքարկման մեխանիզմների և համապատասխան կոնֆակտային անձի վերաբերյալ տեղեկատվությունը նաև հասանելի է ծրագրի բուկլետներում: 5-րդ ենթահատվածում ՎԳՊ իրականացման արդյունքներով գրավոր բողոքներ չեն ստացվել: Առկա են եղել բանավոր բողոքներ, որոնք քննարկվել են ՏԻՄ և ԲԷՑ-ի ներկայացուցիչների հետ: Բանավոր ներկայացված բողոքները հիմնականում վերաբերել են շինարարական աշխատանքների ընթացքում հասանելի երթուղիների ընտրությանը: Այս խնդիրը կարգավորելու համար ԲԷՑ-ը հանձն է առել համապատասխան գործընթաց՝ ՎԳՊ դրույթների համաձայն:

Փոխհատուցման տրամադրման գործընթաց

Փոխհատուցման վճարումը նախատեսված է, որ պետք է կատարվի առքուվաճառքի պայմանագրերի և լրացուցիչ փոխհատուցման համաձայնագրերի ստորագրումից հետո 15 օրվա ժամկետում: Գումարը պետք է փոխանցվի ԱԵԱ-ների բանկային հաշվին: Ընդ որում, ՎԳՊ-ի դրույթների համաձայն, եթե ԱԵԱ-ը չունի բանկային հաշիվ, ապա Ծրագրի շրջանակներում նրա համար պետք է բացվի բանկային հաշիվ:

Փաստացի փոխհատուցման տրամադրումն իրականացվել է ԱԵԱ բանկային հաշիվներին ուղղակի փոխանցման կամ Հատուկ միասնական բանկային հաշվին փոխանցման միջոցով: Արտաքին մոնիտորինգի նախնական արդյունքները ներկայացնելուց հետո, ԲԷՑ-ը իրականացրել է ճշգրտող միջոցառումներ՝ հատկապես կապված 1 մասնավոր հողակտորի կորստի և 3 ՏՏ-ներին վճարվող խոցելիության նպաստների հետ: Փոխհատուցման վերջին վճարումն իրականացվել է 2015-ի մայիսի 12-ին:

Հիմնական բացահայտումներ

Փոխհատուցման գործընթացն համապատասխանել է ՎԳՊ դրույթներին: Փոխհատուցման վերջին վճարումն իրականացվել է 2015-ի մայիսի 12-ին:

Հարկադիր օտարում և ձեռնարկված միջոցներ

Այն դեպքերում, երբ սեփականատերը հրաժարվում է պայմանագիրը ստորագրելուց, սկսվում է հարկադիր օտարման գործընթացը: Հարկադիր օտարումները պետք է կիրառվեն միայն բացառիկ դեպքերում, երբ ԱԵԱ-ի և ԲԷՑ-ի միջև բանակցությունները ձախողվել են: ԲԷՑ-ը պետք է նախաձեռնի օրենքով սահմանված պատշաճ դատական գործընթաց: ՎԳՊ-ն չի կարող համարվել իրականացված, քանի դեռ չկա դատարանի որոշումը և դրա վերաբերյալ ազդակիր անձինք պատշաճ կերպով տեղեկացված չեն և ԲԷՑ-ը չի կատարել փոխհատուցման, վերականգնման գումարների փոխանցում դատարանի դեպոզիտային հաշվին:

Ծրագրի 5-րդ ենթահատվածում հարկադիր օտարման դեպքեր չեն եղել:

Հիմնական բացահայտումներ

5-րդ ենթահատվածում հարկադիր օտարման դեպքեր չեն գրանցվել:

V. Ազդեցության իրական շրջանակի որոշումը

Համաձայն հաստատված ՎԳՊ-ի՝ 5-րդ ենթահատվածում Ծրագիրը կազմի 2 քաղաքային և 10 գյուղական համայնքների 30,839մ² տարածքով թվով 131 հողակտորների վրա: Դրանցից 43 հողակտորները մասնավոր սեփականություն են, 62 հողակտորները համայնքի սեփականությունն են, 21-ը՝ պետական են, իսկ 5-ը՝ չունեն գրանցված սեփականատեր (տե՛ս աղյուսակ 3): Բոլոր մասնավոր հողակտորները չռոզվող գյուղատնտեսական հողեր են, որոնք սեփականատերերն օգտագործում են գյուղատնտեսական նպատակներով և, հետևաբար, ենթակա են փոխհատուցման որպես գյուղատնտեսական հողեր: Համայնքային հողակտորներից 4-ը տրված են վարձակալության գյուղատնտեսական օգտագործման համար, սակայան չեն մշակվում: Չգրանցված հողակտորներից 4-ը չեն օգտագործվում, մինչդեռ 1-ը՝ գյուղատնտեսական նպատակներով օգտագործվում է՝ առանց համապատասխան գրանցման:

Աղյուսակ 3. 5-րդ ենթահատվածում ազդեցության ենթարկված հողերն ըստ սեփականության իրավունքի

	Մասնավոր		Համայնքային		Պետական		Չգրանցված		Ընդամենը	
	Հող (N)	Մակերես (մ ²)	Հող (N)	Մակերես (մ ²)	Հող (N)	Մակերես (մ ²)	Հող (N)	Մակերես (մ ²)	Հող (N)	Մակերես (մ ²)
Քաղաքային համայնքներ										
Սիսիան	1	125	3	886	-	-	2	199	6	1,210
Գորիս	4	754	2	545	1	289	-	-	7	1,588
Ընդամենը	5	878	5	1,431	1	289	2	199	13	2,798
Գյուղական համայնքներ										
Անգեղակոթ	4	1,069	2	212	-	-	-	-	6	1,282
Շաքի	7	1,576	11	3,424	-	-	-	-	18	5,000
Իշխանասար	-	-	6	1,576	-	-	1	134	7	1,710
Ույծ	3	667	2	295	-	-	-	-	5	962
Աղիտու	2	360	7	1,475	1	361	-	-	10	2,196
Նորավան	5	984	1	240	-	-	1	126	7	1,350
Վաղատին	9	1,822	12	3,044	-	-	-	-	21	4,867
Հարժիս	-	-	2	481	13	3,486	-	-	15	3,967
Շինուհայր	8	1,277	13	3,038	6	1,645	-	-	27	5,959
Խոտ	-	-	1	461	-	-	1	289	2	750
Ընդամենը	38	7,755	57	14,245	20	5,492	3	549	118	28,041
Ընդհանուրը	43	8,634	62	15,676	21	5,781	5	748	131	30,839

Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ

Արտաքին մոնիտորինգի ուսումնասիրության առարկա են հանդիսացել 51 հողակտորներ (այդ թվում՝ բոլոր մասնավոր սեփականություն հանդիսացող հողակտորները, համայնքից վարձակալված 4 հողակտորները և առանց իրավունքի պետական գրանցման 4 հողակտորները): Արդյունքում, ըստ ՎԳՊ-ի՝ Ծրագիրն ազդել է 10,438մ² օտարման ենթակա ընդհանուր մակերեսով

հողակտորների վրա, որի արդյունքում կան 88 ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ:

Արտաքին մոնիտորինգը բացահայտել է, որ հաստատված ՎԳՊ ցուցանիշները պարունակում են որոշ անճշտություններ: Մասնավորապես՝ (1) կրկնակի է հաշվարկվել մասնավոր 1 հողակտոր (լուսկող 09-003-0320-0015, Գորիս համայնք), (2) կրկնակի է հաշվարկվել վարձակալության հանձնված 1 հողակտոր և 1 վարձակալ USS (լուսկող 09-089-0102-001, Վաղատին համայնք), (3) ընդհանուր հաշվարկում չի ներառվել ազդակիր 1 SS (լուսկող 09-089-0102-0034, Վաղատին համայնք):

ՎԳՊ ցուցանիշների ճշգրտման արդյունքում ստացվում է, որ 5-րդ ենթահատվածում Ծրագրի ազդեցության շրջանակում ընդգրկված հողակտորները 2-ով նվազել են և կազմել 49 հողակտոր (այդ թվում 42 մասնավոր հողակտոր, համայնքից վարձակալված 3 հողակտոր և առանց պետական գրանցման 4 հողակտոր), մինչդեռ օտարման ենթակա ընդհանուր մակերեսը (10,438մ²) և ազդակիր SS-ների թիվը (88 USS) մնացել են անփոփոխ (տե՛ս աղյուսակ 4):

Աղյուսակ 4. 5-րդ ենթահատվածում ՎԳՊ ամփոփ ցուցանիշների ճշգրտում⁸

Ցուցանիշը. Հողի մշտական կորուստ, վարձակալություն, ապօրինի օգտագործում	a. ՎԳՊ-ով պլանավորված			b. Ճշգրտված			Տարբերություն (b-a)		
	Հող (N)	Մակերես (մ ²)	USS (N)	Հող (N)	Մակերես (մ ²)	USS (N)	Հող (N)	Մակերես (մ ²)	USS (N)
Մասնավոր հող	43	8,634	83	42	8,634	84	-1	0	1
Համայնքից վարձակալված հող	4	1,059	4	3	1,059	3	-1	0	-1
Առանց պետ. գրանցման հող	4	745	1 (a)	4	745	1 (a)	0	0	0
Աղիտու	2	360	2	2	360	2	0	0	0
Անգեղակոթ	4	1,069	11	4	1,069	11	0	0	0
Գորիս	4	754	7	3	754	7	-1	0	0
Իջևանասար	3	712	3	3	712	3	0	0	0
Խոտ	1	289	0	1	289	0	0	0	0
Նորավան	6	1,110	7	6	1,110	7	0	0	0
Շաքի	7	1,576	20	7	1,576	20	0	0	0
Շինուհայր	8	1,277	19	8	1,277	19	0	0	0
Ույծ	3	667	3	3	667	3	0	0	0
Սիսիան	2	321	1	2	321	1	0	0	0
Վաղատին	11	2,303	15	10	2,303	15	-1	0	0
Ընդամենը 5-րդ ենթահատված	51	10,438	88	49	10,438	88	-2	0	0

Նշում. (a) Առկա է 1 չձևակերպված օգտագործող:

Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ և ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Իրականացման փուլում տեղի են ունեցել ՎԳՊ ցուցանիշների փոփոխություններ: Մասնավորապես, թեև ՎԳՊ ճշտված տվյալներով նախատեսվում էր օտարել 8,634մ² ընդհանուր տարածքով 42 մասնավոր հողակտոր, այնուհադերձ, իրականացման փուլում օտարման ենթակա մասնավոր հողակտորների քանակը կազմել է 45 հողակտոր՝ 9,838մ² ընդհանուր մակերեսով (տե՛ս աղյուսակ 4): Դա պայմանավորված էր Ծրագրում/ երթուղում կատարված ուղղումների, ինչպես նաև չգրանցված հողակտորների պետական գրանցմամբ:

Իրականացման ընթացքում պարզվել է, որ 5-րդ ենթահատվածի 33-ից 41 հենարանները գտնվում են ռազմական ուսումնական կենտրոնի հարևանությամբ, իսկ 37-րդ հենարանը տեղակայված է պետական հողակտորի վրա և տնօրինվում է ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից:

⁸ Հողակտորների և փոխհատուցման ենթակա USS-ների թվի չհամընկնելը բացատրվում է նրանով, որ որոշ USS-ներ հանդիսացել են հողերի համատեղ սեփականատերեր, իսկ որոշ USS-ներ հանդիսացել են մեկից ավելի հողակտորների սեփականատերեր:

Վերջինիս հետ բանակցություններից հետո որոշվել է փոխել այս հատվածի երթուղին: 33-ից 41-րդ հենարանները տեղափոխվել են: Այս գործընթացը քննարկվել և համաձայնեցվել է ՀԲ-ի հետ: Արդյունքում.

- (i) ազդեցության ենթակա 2 մասնավոր հողակտորներ (2 ԱՏՏ) դուրս են եկել օտարման գոտուց (Աղիտու և Ույծ համայնքներ),
- (ii) օտարման գոտում լրացուցիչ ընդգրկվել են 2 մասնավոր հողակտորներ (2 ԱՏՏ, Աղիտու և Ույծ համայնքներ),
- (iii) ճշգրտվել է 1 հողակտորի օտարվող մակերեսը (1 ԱՏՏ՝ Ույծ համայնք),

Սեփականության իրավունքի պետական գրանցման արդյունքում 3 հողակտորներ, որոնք ՎԳՊ-ում նշված են որպես սեփականության պետական գրանցում չունեցող հողակտորներ, վերաձևակերպվել են որպես մասնավոր հողակտորներ (3 ԱՏՏ՝ Խոտ, Նորավան և Սիսիան համայնքներից):

Ի լրումն դրա՝ ՎԳՊ-ի համաձայն, 5-րդ ենթահատվածում պլանավորված էին համայնքային հողի 3 վարձակալներ: Սակայն ՎԳՊ իրականացման արդյունքներով բոլոր 3 վարձակալված հողակտորները դուրս են մնացել օտարման գոտուց և, հետևաբար, չեն փոխհատուցվել: ՎԳՊ-ով 1 ԱՏՏ դասակարգվել է որպես սեփականության պետական գրանցում չունեցող հողի վրա չձևակերպված օգտագործող: ՎԳՊ իրականացման ընթացքում հողի սեփականության կարգավիճակը ճշտվել է. այն դարձել է համայնքային հողակտոր (լուտ-կող. 09-060-0111-009, Իշխանասար): Արդյունքում, Ծրագիրն ազդում է նաև համայնքային հողի 1 չձևակերպված օգտագործողի վրա: Վերջինս ենթակա է փոխհատուցման՝ հողի օգտագործման և մշակաբույսերի կորստի համար: 5-րդ ենթահատվածում հողերի վրա Ծրագրի ազդեցության արդյունքները ներկայացված են աղյուսակ 5-ում:

Աղյուսակ 5. 5-րդ ենթահատվածում Ծրագրի ազդեցության իրական պատկերը հողերի և հողօգտագործողների վրա

Ցուցանիշը. Հողի մշտական կորուստ և ապօրինի օգտագործում	a. ՎԳՊ ճշգրտված արդյունքներ			b. Իրականացման արդյունքներ			Տարբերություն (b-a)		
	Հող (N)	Մակերես (մ²)	ԱՏՏ (N)	Հող (N)	Մակերես (մ²)	ԱՏՏ (N)	Հող (N)	Մակերես (մ²)	ԱՏՏ (N)
Մասնավոր հող	42	8,634	84	45	9,838	87	3	1,204	3
Համայնքից վարձակալված հող	3	1,059	3	0	0	0	-3	-1,059	-3
Համայնքային հողի ապօրինի օգտագործող	0	0	0	1	134	1	1	134	1
Առանց պետ. գրանցման հող	4	745	1	0	0	0	-4	-745	-1
Աղիտու	2	360	2	2	605	2	0	245	0
Անգեղակոթ	4	1,069	11	4	1,069	11	0	0	0
Գորիս	3	754	7	3	754	7	0	0	0
Իշխանասար	3	712	3	1	134	1	-2	-578	-2
Խոտ	1	289	0	1	289	1	0	0	1
Նորավան	6	1,110	7	6	1,110	8	0	0	1
Շաքի	7	1,576	20	7	1,576	20	0	0	0
Շինուհայր	8	1,277	19	8	1,277	19	0	0	0
Ույծ	3	667	3	3	1,016	3	0	348	0
Սիսիան	2	321	1	2	321	2	0	0	1

Վաղատին	10	2,303	15	9	1,822	14	-1	-481	-1
Ընդամենը 5-րդ ենթահատված	49	10,438	88	46	9,972	88	-3	-467	0

Աղբյուրը՝ ՏՀՀԿ, Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Ըստ գործառնական նշանակության՝ բոլոր 45 մասնավոր հողակտորները գյուղատնտեսական նշանակության են, և բոլորը ենթակա են փոխհատուցման հաստատված ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան: Փոխհատուցման է ենթակա նաև Համայնքային հողի 1 ապօրինի (չձևակերպված) օգտագործողը:

Հաստատված ՎԳՊ-ով մշակաբույսերի կորստի դիմաց փոխհատուցման ենթակա էր 50 ԱՏՏ⁹ (25 հողակտոր): Իրականացման փուլում փոխհատուցման ենթակա 2 հողակտոր դուրս են եկել օտարման գոտուց: Մշակաբույսերի համար փոխհատուցման ենթակա են 48 ԱՏՏ-ներ (22 մասնավոր հողակտոր 4,380մ² և մեկ համայնքային հողակտոր՝ 134 մ²):

Աղյուսակ 6. Ազդեցությունը մշակաբույսերի վրա

Ցուցանիշը: Ազդեցության ենթակա մշակաբույսեր	a. ՎԳՊ ճշգրտված արդյունքներ			b. Իրականացման արդյունքներ			Տարբերություն (b-a)		
	Հողակտոր N	Մակերես մ ²	ԱՏՏ N	Հողակտոր N	Մակերես մ ²	ԱՏՏ N	Հողակտոր N	Մակերես մ ²	ԱՏՏ N
	Մասնավոր հող	24	4,806	49	22	4,380	47	-2	-427
Համայնքային հողի ապօրինի օգտագործող	0	0	0	1	134	1	1	134	1
Առանց պետ. գրանցման հող	1	134	1	0	0	0	-1	-134	-1
Աղիտու	1	240	1	0	0	0	-1	-240	-1
Անգեղակոթ	2	640	5	2	640	5	0	0	0
Գորիս	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Իշխանասար	1	134	1	1	134	1	0	0	0
Խոտ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Նորավան	3	545	3	3	545	3	0	0	0
Շաքի	4	886	13	4	886	13	0	0	0
Շինուհայր	7	1,036	18	7	1,036	18	0	0	0
Ույծ	1	186	1	0	0	0	-1	-186	-1
Սիսիան	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Վաղատին	6	1,273	8	6	1,273	8	0	0	0
Գարի	6	952	13	6	952	13	0	0	0
Կորնգան	3	616	5	3	616	5	0	0	0
Հաճար	3	673	9	3	673	9	0	0	0
Ցորեն	13	2,700	23	11	2,273	21	-2	-427	-2
Մշակաբույսեր	25	4,940	50	23	4,514	48	-2	-427	-2

Նշում: (a) 1 չձևակերպված օգտագործող ԱՏ:

Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ և ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Համաձայն հաստատված ՎԳՊ-ի՝ 5-րդ ենթահատվածում սոցիալապես խոցելի ԱՏՏ-ները 11-ն են: Իրականացման փուլում խոցելի ԱՏՏ-ների թիվը չի փոփոխվել: Սակայն արտաքին մոնիտորինգը բացահայտել է ևս 3 ԱՏՏ-ներ, որոնք սոցիալապես խոցելի են և ստանում են ընտանեկան (ընտանիքի կենսամակարդակի բարձրացման) նպաստ: Արդյունքում, 14 ԱՏՏ-ներ ենթակա են փոխհատուցման սոցիալապես խոցելի լինելու համար՝ ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան: Կան

⁹ ԲԷՑ-ի կողմից տրամադրված տվյալների բազայում մշակաբույսերի դիմաց փոխհատուցումը ներկայացված է ըստ ազդեցության ենթակա հողակտորների, արդյունքում ըստ առանձին ՏՏ-ների փոխհատուցման տարանջատումը և մոնիտորինգի իրականացումը հնարավոր չէ:

նաև այլ ՍՏ-ներ, որոնք թեև իրենց համարում են աղքատ և խոցելի, սակայն չեն համապատասխանում ընտանեկան նպաստի համակարգի շահառու համարվելու պահանջներին:

Աղյուսակ 7. ԱՏՏ-ները 5-րդ ենթահատվածում

	Համայնք	Ընդամենը ԱՏՏ	Հողի սեփականատեր	Վարձակալ	Ապօրինի օգտագործող	Խիստ ԱՏՏ	Խոցելի ԱՏՏ ըստ իրականացման	Խոցելի, ըստ ԱՄ-ի
1	Աղիտու	2	2	-	-	-	-	-
2	Անգեղակոթ	11	11	-	-	-	1	2
3	Գորիս	7	7	-	-	-	1	1
4	Իշխանասար	1	-	-	1	-	-	-
5	Խոտ	1	1	-	-	-	-	-
5	Նորավան	8	8	-	-	-	-	1
7	Շաքի	20	20	-	-	-	1	2
8	Շինուհայր	19	19	-	-	-	6	6
9	Ույծ	3	3	-	-	-	-	-
10	Սիսիան	2	2	-	-	-	-	-
11	Վաղատին	14	14	-	-	-	2	2
	Ընդամենը	88	87	-	1	-	11	14

Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ և ՏՁՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

5-րդ ենթահատվածում չկան շենքերի, շինությունների օտարման, ծառերի, բիզնեսի և զբաղվածության կորստի, ինչպես նաև ֆիզիկական վերաբնակեցման դեպքեր:

Այսպիսով, 5-րդ ենթահատվածի ԱՏՏ-ների ընդհանուր թիվը կազմել է 88, որոնցից 87-ը հողի սեփականատերեր են, իսկ 1-ը՝ համայնքային հողի չձևակերպված օգտագործող է (ավելի քան մեկ տարի): 87 սեփականատերերից 14-ը նաև խոցելի են:

Հիմնական բացահայտումներ

Ծրագիրն ազդել է 11 համայնքի 45 մասնավոր հողակտորների և ապօրինի օգտագործվող 1 համայնքային հողակտորի վրա: Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունները 88-ն են, որոնցից 14-ը խոցելի են: 3 խոցելի ԱՏՏ-ներ ՎԳՊ իրականացման փուլում չեն ընդգրկվել նպաստառուների ցանկում:

Խիստ ազդեցություն, բիզնեսի, աշխատատեղի կորստի, ինչպես նաև ֆիզիկական վերաբնակեցման դեպքեր չկան:

ԲԷՑ-ի հավաստմամբ, օտարման գոյու փոփոխությունները համաձայնեցված են ՀԲ-ի հետ:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում մոտեցման ճանապարհների հետևանքով հնարավոր գյուղատնտեսական գործունեությունից եկամուտների ժամանակավոր կորստի կամ վնասների դեպքերը ներառված չեն ազդեցության ներկայացված շրջանակում: Ներկայումս տեխնիկապես հնարավոր չէ հստակորեն որոշել այս ազդեցության չափը ողջ 5-րդ ենթահատվածի համար: Դա ենթակա է կարգավորման 2015-ի մարտի 20-ին ԲԷՑ-ի կողմից հաստատված ՕԳ-ի հենարանների կառուցման նպատակով մոտեցման ճանապարհների ընտրության կարգով: Այս կարգավորումը ենթադրում է, որ յուրաքանչյուր համայնքում շինարարը շինարարական աշխատանքները սկսելուց տասը աշխատանքային օր առաջ տեղեկացնում է այդ մասին ԲԷՑ-ին և համայնքի ղեկավարին, որից հետո երկու օրվա ընթացքում այցելում են հողակտոր և սեփականատիրոջ մասնակցությամբ, առկա չափորոշիչներին համաձայն, ընտրվում է օպտիմալ ուղին: Վերջինիս հիման վրա հաշվարկվում ու գնահատվում է ազդեցության չափը, և սեփականատերերի հետ կնքվում է համաձայնագիր:

VI. Տրամադրված փոխհատուցման գնահատումը

Փոխհատուցումը հողի մշտական կորստի դիմաց

ՎԳՊ-ի համաձայն՝ գյուղատնտեսական նշանակության հողերի դիմաց փոխհատուցումը կարող է կատարվել.

(1) որպես դրամական փոխհատուցում, որը հաշվարկվում է հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքներից առավել բարձրին գումարելով դրա 15 տոկոսը,

(2) հողի շուկայի բացակայության դեպքում որպես դրամական փոխհատուցում, որը հաշվարկվում է նույն համայնքում ԱԵԱ-ի համար ընդունելի հողակտորի արժեքին գումարելով դրա 15 տոկոսը,

(3) նույն համայնքում տրամադրելով ԱԵԱ-ի համար ընդունելի հողակտոր, որն իր արժեքով, արտադրողականությամբ համարժեք է ազդեցության ենթակա հողակտորին:

Փոխհատուցման միավոր դրույքաչափերը գնահատվել են հավատարմագրված անկախ գնահատողի կողմից՝ հիմնվելով ՀԲ համար ընդունելի մեթոդաբանության վրա:

ՎԳՊ իրականացման արդյունքների համաձայն՝ ազդեցության է ենթարկվել 45 (9,838մ²) մասնավոր հողակտոր: Համապատասխանության առաջին հաշվետվության պատրաստման դրությամբ մասնավոր 45 հողակտորից փաստացի օտարվել է 44-ը: 224մ² մակերեսով 1 մասնավոր հողակտորի օտարման և դրա դիմաց 2 ԱՏ-ներին փոխհատուցման գործընթացը ավարտվել է ավելի ուշ՝ 2015-ի մայիսի 12-ին (2 ԱՏՏ-ների փոխհատուցվել է 63,599 դրամ, Գորիս համայնք, լուսկոդ՝ 09-003-0320-0016)

Փոխհատուցված բոլոր 45 մասնավոր հողակտորների փոխհատուցման հաշարկը համապատասխանում է ՎԳՊ դրույթներին:

Հիմնական բացահայտումներ

5-րդ ենթահատվածում բոլոր մասնավոր հողակտորների օտարման գործընթացն ավարտվել է: Բոլոր 87 ԱՏՏ-ները փոխհատուցվել են ՎԳՊ համապատասխան:

Փոխհատուցումը մշակաբույսերի և ծառերի դիմաց

Մշակաբույսերի դիմաց դրամական փոխհատուցումը հաշվարկվել է բերքի 1 տարվա զուտ շուկայական արժեքին համապատասխան: Միավոր դրույքաչափը որոշվել է հիմք ընդունելով հիմնական մշակաբույսերի բերքատվությունը և գները 2014 թվականի ընթացքում:

ՎԳՊ իրականացման փուլի արդյունքներով 23 հողակտորներից մշակաբույսերի կորստի համար փոխհատուցման ենթակա ԱՏՏ-ները 48 են¹⁰: Ծառերի կորստի դեպքեր չեն եղել:

Հիմնական բացահայտումներ

5-րդ ենթահատվածում ՎԳՊ իրականացման ընթացքում մշակաբույսերի կորստի դիմաց փոխհատուցումն ավարտվել է ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան:

¹⁰ Հողակտորների թվի նկատմամբ փոխհատուցման ենթակա ԱՏՏ-ների թվի գերազանցումը բացատրվում է նրանով, որ որոշ ԱՏՏ-ներ հանդիսացել են ակտիվների համատեղ սեփականատերեր:

Փոխհատուցումը վարձակալների համար

ՎԳՊ-ով սահմանված իրավունքներին համապատասխան՝ վարձակալի փոխհատուցումը հաշվարկվել է ազդեցության ենթակա հողի շուկայական արժեքով գումարված 15 տոկոս՝ հաշվի առնելով վարձակալության մնացած տարիների թիվը (1-ից մինչև 15 տարվա դեպքում՝ 14 տոկոսի, իսկ 15-ից մինչև 25 տարվա դեպքում՝ 20 տոկոսի չափով):

ՎԳՊ իրականացման արդյունքներով 3 վարձակալ ԱՏՏ-ներ դուրս են եկել օտարման գոտուց: Այդպիսով, 5-րդ ենթահատվածում վարձակալ ԱՏՏ-ներ չեն եղել:

Հիմնական բացահայտումներ

ՎԳՊ-ով նախատեսվել է փոխհատուցել 3 վարձակալ ԱՏՏ-ների, սակայն իրականացման փուլում վարձակալված հողերը օտարման գոտուց դուրս են եկել: ՎԳՊ իրականացման արդյունքներով վարձակալ ԱՏՏ-ներ չեն եղել:

Փոխհատուցումը չձևակերպված օգտագործողների համար

ՎԳՊ-ով սահմանված իրավունքներին համապատասխան չձևակերպված օգտագործողի փոխհատուցումը հաշվարկվում է ազդեցության ենթակա հողի շուկայական արժեքով՝ հաշվի առնելով հողի օգտագործման անցած տարիների թիվը (տե՛ս աղյուսակ 2): Չձևակերպված օգտագործողի փոխհատուցումը ներառում է նաև մշակաբույսերի կորուստը:

ՎԳՊ-ով 5-րդ հատվածում 1 ԱՏՏ դասակարգվել է որպես չձևակերպված օգտագործող: Այս ԱՏՏն ավելի քան 11 տարի օգտագործել է հողակտորը գյուղատնտեսական նպատակներով: ՎԳՊ իրականացման ընթացքում չձևակերպված օգտագործողների թիվը չի փոխվել:

Հիմնական բացահայտումներ

ՎԳՊ իրականացման ընթացքում չձևակերպված օգտագործողը փոխհատուցվել է:

Փոխհատուցումը սոցիալապես խոցելի խմբերի համար

Հաստատված ՎԳՊ-ով լրացուցիչ նպաստներ են նախատեսվել խոցելի խմբերին, մասնավորապես, կնոջ կամ տարեցի կողմից ղեկավարվող ԱՏՏ-ների, ինչպես նաև Ընտանեկան նպաստի համակարգում գրանցված ԱՏՏ-ների համար: Նպաստը համարժեք է 6 ամսվա նվազագույն աշխատավարձին (ամսական 50,000 դրամ):

Հաստատված ՎԳՊ-ով 5-րդ ենթահատվածում սոցիալապես խոցելի լինելու կարգավիճակ են ստացել 11 ԱՏՏ-ներ: ՎԳՊ-ով նախատեսված ԱՏՏ-ները իրականացման փուլում փոխհատուցվել են և, հետևաբար, խոցելի ԱՏՏ-ների թիվը չի փոփոխվել: Սակայն արտաքին մոնիտորինգը բացահայտել է ևս 3 այլ ԱՏՏ-ներ, որոնք սոցիալապես խոցելի են և ստանում են ընտանեկան նպաստներ: Վերջինիս համար հիմք են ծառայել ընտանեկան նպաստի համակարգի պաշտոնական տվյալների բազայի ուսումնասիրությունները և տվյալ ԱՏՏ-ների հետ անհատական հարցումները: Արդյունքում, իրականացման փուլում ՎԳՊ դրույթներին համաձայն փոխհատուցվել են 11 ԱՏՏ-ներ, իսկ մնացած 3 ԱՏՏ-ների փոխհատուցումն իրականացվել է արտաքին մոնիտորինգի արդյունքների նախնական ներկայացումից հետո: Կան նաև այնպիսի ԱՏՏ-ներ, որոնք թեև իրենց աղքատ են համարում, սակայն ընտանեկան նպաստների համակարգի շահառու չեն:

Այսպիսով, բոլոր իրավասու խոցելի ԱՏՏ-ները ստացել են փոխհատուցումը:

Աղյուսակ 8. Նպաստները սոցիալապես խոցելի ԱՏՏ-ների համար 5-րդ հատվածում

Ցուցանիշը. խոցելիություն	Աղքատ ԱՏՏ	Կնոջ գլխավորած ԱՏՏ	Տարեցի գլխավորած ԱՏՏ	Ընդամենը խոցելի ԱՏՏ- ներ	Փոխհատուցում, դրամ
a. ՎԳՊ-ով պլանավորված	6	5	1	11	3,300,000
a.1. ճշգրտված տվյալներ	9	7	1	14	4,200,000
b. Իրականացման արդյունքներ	6	7	1	11	3,300,000
b.1. Ճշգրտող միջոցառումներ	3	0	0	3	900,000
Տարբերություն (b-a.1)	0	0	0	0	0

Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ և ՏՁՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Հիմնական բացահայտումներ

5-րդ հատվածում սոցիալապես խոցելի բոլոր 14 ԱՏՏ-ները փոխհատուցվել են ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան:

VII. ՎԳՊ իրականացման բյուջեի ամփոփումը

Ստորև աղյուսակ 9-ում ամփոփված են 5-րդ ենթահատվածի համար ՎԳՊ իրականացման պլանային և փաստացի բյուջեները: Արտաքին մոնիտորինգի նախնական արդյունքների համաձայն ևս 964,167 դրամ կպահանջվի 5-րդ ենթահատվածի ՎԳՊ-ն ամբողջական իրականացնելու համար: ԲԷՑ-ը նախաձեռնել է բոլոր անհրաժեշտ ուղղիչ միջոցառումները՝ արդյունքում ծախսելով 8,611,308 դրամ 5-րդ ենթահատվածի ՎԳՊ-ն իրականացնելու համար: Պլանային բյուջեից շեղումը հետևանք է նրա, որ խոցելի ԱՏՏ-ների փաստացի թիվը ավել է ՎԳՊ-ում բացահայտվածների թվից:

Աղյուսակ 9. ՎԳՊ իրականացման փաստացի բյուջեն 5-րդ ենթահատվածում

	ՎԳՊ	Իրականացման պլան	Իրականացում (1-ին փուլ)	Ճշգրտող միջոցառումներ	Փաստացի իրականացում, ամփոփում
	a	b	c	d	e=(c+d)
Հողակտորների քանակ					
Մասնավոր հողեր	42	45	44	1	45
Համայնքային հողեր	3	1	1	0	1
Առանց պետ. գրանցման	4	0	0	0	0
Ընդամենը հողակտորներ	49	46	45	1	46
Ընդամենը հողատարածք (մ ²)	10,438	9,972	9,748	224	9,972
Փոխհատուցում, ՀՀ դրամ					
Մասնավոր հող	2,315,706	2,632,779	2,568,613	64,167	2,632,780
Շենքեր և շինություններ	0	0	0	0	0
Խոցելիություն	3,300,000	3,300,000	3,300,000	900,000	4,200,000
Խիստ ազդեցություն	0	0	0	0	0
Վարձակալ (հողի դիմաց)	30,868	0	0	0	0
Ապօրինի օգտագործող (հողի դիմաց)	2,296	1,764	1,764	0	1,764
Մշակաբույսեր	272,400	249,352	249,264	0	249,264
Ծառեր	0	0	0	0	0
Բիզնես	0	0	0	0	0
Զբաղվածություն	0	0	0	0	0
Գրանցման ծառայություն	1,917,500	1,560,000	1,527,500	na	1,527,500
Ընդամենը բյուջե	7,838,770	7,743,895	7,647,141	964,167	8,611,308

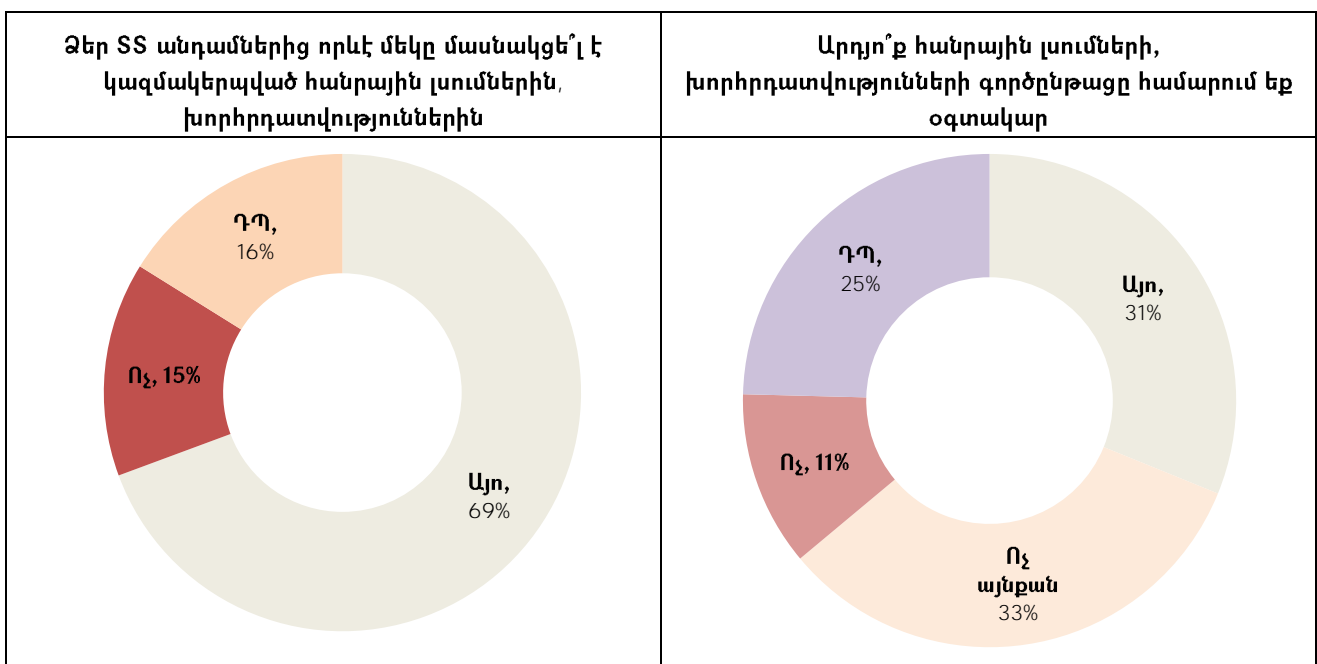
Աղբյուրը՝ 5-րդ հատվածի ՎԳՊ և ՏՁՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

VIII. Հանրային գոհունակությունը

Արտաքին մոնիտորինգի ընթացքում, նախօրոք մշակված հարցաթերթի հիման վրա 5-րդ ենթահատվածի բոլոր ԱՏՏ-ների 95 տոկոսի հետ իրականացվել են կառուցվածքային հարցազրույցներ: Ստացված տվյալները համեմատվել են գրասենյակային վերլուծության արդյունքների հետ, առանձին դեպքերում կապ է վերահաստատվել ԱՏՏ-ների, ՏԻՄ ներկայացուցիչների և Իրականացնող միավորի ներկայացուցիչների հետ՝ տվյալների և տեղեկատվության ստուգման և փոխստուգման համար: Հարցազրույցները թույլ են տալիս նաև ընդհանուր պատկերացում կազմել ՎԳՊ գործընթացից ԱՏՏ-ների գոհունակության մասին:

Հետազոտության համաձայն ԱՏՏ-ների 69 տոկոսը մասնակցել է Հանրային լուսմների և խորհրդատվությունների գործընթացին, 16 տոկոսը դժվարացել է պատասխանել, իսկ 16 տոկոսը նշել է, որ չի մասնակցել: Արդյունքում, ԱՏՏ-ների 31 տոկոսը գործընթացը համարել է օգտակար, 33 տոկոսը՝ ոչ այնքան օգտակար, 25 տոկոսը դժվարացել է պատասխանել: ԱՏՏ-ների 11 տոկոսը Հանրային լուսմների և խորհրդատվությունների գործընթացը օգտակար չի համարել:

Գծապատկեր 1. Հանրային լուսմների, խորհրդատվությունների գնահատականը

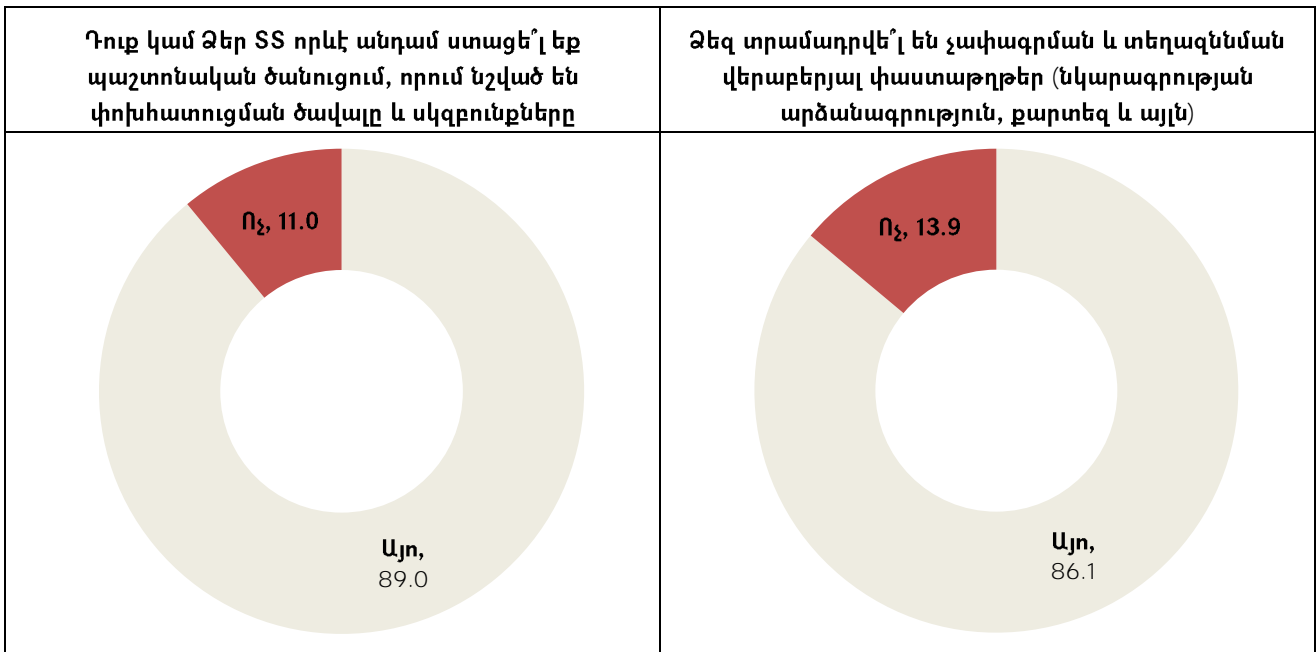

Աղբյուրը՝ ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

ԱՏՏ-ների 89 տոկոսը նշել են, որ պաշտոնապես ծանուցվել են փոխհատուցման ծավալների և սկզբունքների վերաբերյալ: Չնայած պաշտոնական ծանուցման փուլում բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը՝ ներառյալ նկարագրության արձանագրությունները, փոստով ուղարկվել են սեփականատերերին, այնուամենայնիվ, ԱՏՏ-ների միայն 86 տոկոսն է նշել, որ իրենց տրամադրվել են չափագրման և տեղազննման վերաբերյալ փաստաթղթերը (նկարագրության արձանագրություն, քարտեզ և այլն):

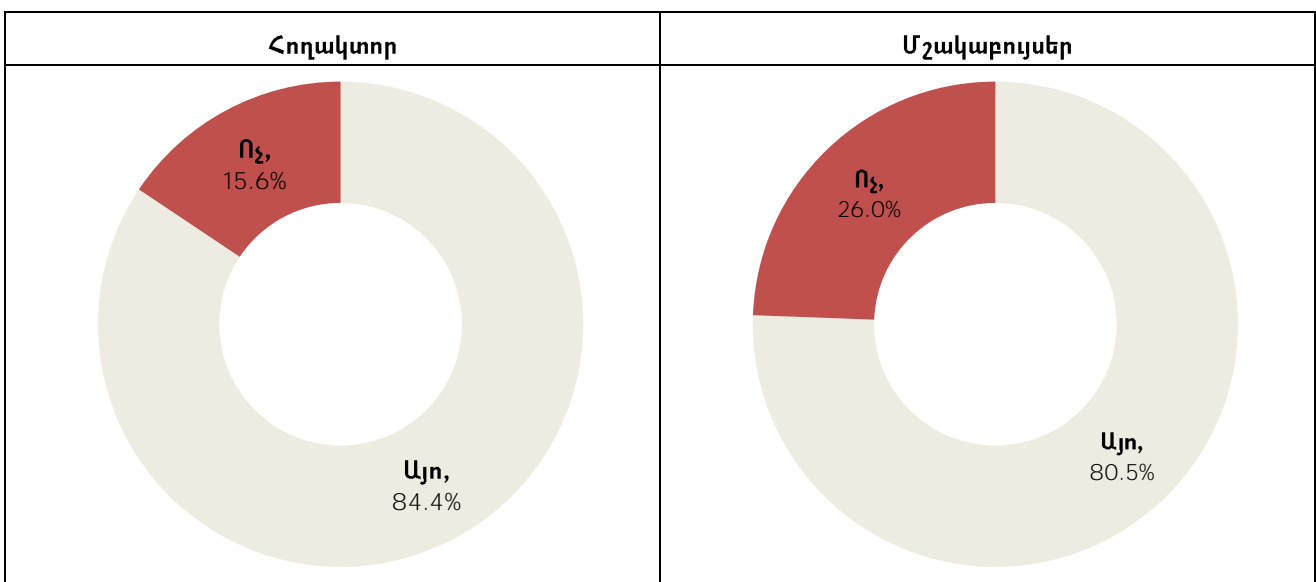
Գծապատկեր 2. Իրագեկման և ծանուցման գործընթացը

Աղբյուրը՝ ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

ԱՏՏ-ների 84 տոկոսը նշել է, որ համաձայն են Նկարագրության արձանագրության մեջ նշված հողատարածքների չափագրման և տեղազննման տվյալների հետ: Մշակաբույսերին վերաբերող տվյալների հետ համաձայն են ԱՏՏ-ների 81 տոկոսը:

Գծապատկեր 3. Նկարագրության արձանագրության մեջ նշված չափագրման և տեղազննման տվյալների հետ համաձայնությունը

Աղբյուրը՝ ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

ՎԳՊ իրականացման տարբեր գործընթացների նկատմամբ ԱՏՏ-ների գոհունակության սուբյեկտիվ գնահատականները բերված են աղյուսակ 10-ում: Հիմնական դժգոհությունները վերաբերում են հողի և մշակաբույսերի արժեքի գնահատումներին և փոխհատուցման մեծությանը:

Չափագրման և նկարագրության արձանագրության կազմման գործընթացից դժգոհ կամ շատ դժգոհ են ԱՏՏ-ների 14.6 տոկոսը: Վճարման գործընթացից դժգոհ կամ շատ դժգոհ են ԱՏՏ-ների 14 տոկոսը, իսկ Ծրագրի կառավարման և կազմակերպման մակարդակից՝ 17 տոկոսը:

Բավարարվածության ցածր մակարդակը հիմնականում պայմանավորված է նրանով, որ ԱԵԱ-ներն հիմնականում ունեն ցածր կենսամակարդակ և իրենց կողմից տնօրինվող սեփականության, ինչպես նաև մշակաբույսերի իրական շուկայական արժեքը բավականին ցածր է: Թեև Ծրագիրն ինքնին և դրա իրականացման գործընթացը դժգոհության առաջնային պատճառ չէին, այնուհանդերձ, ԱԵԱ-ների հետ իրականացված հանրային իրազեկման միջոցառումները և խորհրդատվությունները կնպաստեն դժգոհության մակարդակի կրճատմանը:

Այսպիսով, ՎԳՊ իրականացումից ԱՏՏ-ների գոհունակության մակարդակը բարձր չէ:

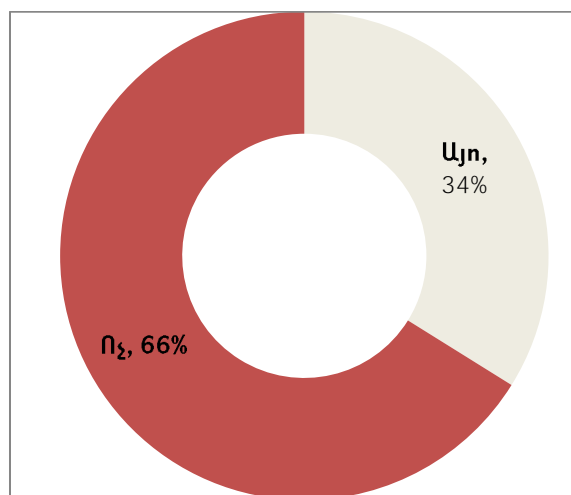
Աղյուսակ 10. ՎԳՊ իրականացման գործընթացներից ԱՏՏ-ների գոհունակությունը

	Լիովին գոհ	Մասամբ գոհ	Ոչ այնքան գոհ	Դժգոհ	Շատ դժգոհ	Ընդամենը
1) Չափագրման և նկարագրության արձանագրության կազմման գործընթաց	34.5%	18.2%	32.7%	5.5%	9.1%	100.0%
2) Հողի արժեքի գնահատում	21.4%	14.3%	26.8%	14.3%	23.2%	100.0%
3) Լրացուցիչ փոխհատուցման չափից (բերք, ծառ. նպաստ)	21.1%	13.2%	21.1%	10.5%	34.2%	100.0%
4) Փոխհատուցման ընդհանուր չափ	19.3%	15.8%	22.8%	15.8%	26.3%	100.0%
5) Վճարման գործընթաց	36.0%	34.0%	16.0%	10.0%	4.0%	100.0%
6) Ծրագրի կառավարման և կազմակերպման մակարդակ	30.2%	37.7%	15.1%	11.3%	5.7%	100.0%

Աղբյուրը՝ ՏՁՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Արդյունքում, ՎԳՊ իրականացման գործընթացի վերաբերյալ բողոքներ կամ առարկություններ ունեն ԱՏՏ-ների 34 տոկոսը: Սակայն բողոքները գրավոր կերպով չի ներկայացրել որևէ ԱՏՏ:

Գծապատկեր 4. ՎԳՊ իրականացման գործընթացների հետ անհամաձայնությունների կամ բողոքների առկայություն

Աղբյուրը՝ ՏՁՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Գրավոր կերպով բողոքներ ներկայացնելու և սահմանված բողոքարկման ֆորմալ ինստիտուտներից չօգտվելու հիմնական պատճառը վստահության պակասն է (46 տոկոս), ինչպես նաև՝ իրազեկվածությունը (43 տոկոս): 11 տոկոսը դժվարացել է նշել գրավոր չբողոքարկելու պատճառը:

Աղյուսակ 11. Գրավոր կերպով չբողոքարկելու պատճառները (անհամաձայնությունների դեպքում)

1) Չեմ վստահում բողոքարկման ընթացակարգին	46.4%
2) Բողոքարկման ընթացակարգը շատ բարդ է	0.0%
3) Ընթացակարգից տեղյակ չեմ, չգիտեմ ինչպես և որտեղ բողոքարկել	42.9%
4) Կարծում եմ գործընթացը կոռումպացված է	0.0%
5) Ստիպել են չբողոքել	0.0%
6) Դժվարանում եմ պատասխանել	10.8%

Աղբյուրը՝ ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Գրավոր չբողոքարկելու պատճառները հիմնականում նույն բնույթի են և պայմանավորված են պատկան մարմինների նկատմամբ վստահության պակասով ու գրագիտության ցածր մակարդակով: Բողոքները կամ առարկությունները հիմնականում վերաբերվել են փոխհատուցման գումարների մեծությանը, ինչը և հիմնական դժգոհության առարկան էր:

Աղյուսակ 12. Բողոքի, անհամաձայնության պատճառը

1. Օտարվող հողակտորի չափագրման տվյալները	4.8%
2. Հողակտորի դիմաց փոխհատուցման գումարը	71.4%
3. Մշակաբույսերի դիմաց փոխհատուցման գումարը	52.4%
4. Իրավունքների վերաբերյալ ոչ բավարար կամ թերի տեղեկատվությունը	4.8%
5. Ընդհանուր փոխհատուցման հաշվարկի սխալ	4.8%
6. Այլ պատճառ	19.1%

Աղբյուրը՝ ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Բողոքները կամ առարկությունները ոչ ֆորմալ ներկայացվել կամ քննարկվել են ԲԷՑ կամ ՏԻՄ ներկայացուցիչների հետ: ԱՏԱ-ների գոհունակությունը ընդհանուր առմամբ ցածր է իրենց կողմից բանավոր ներկայացված բողոքների նկատմամբ արձագանքից. 57 տոկոս դեպքում բողոքները չեն ներկայացվել նույնիսկ բանավոր կամ ոչ ֆորմալ կերպով:

Աղյուսակ 13. Բողոքը, անհամաձայնությունը ներկայացված մարմինները

1. ՏԻՄ ներկայացուցիչ	14.3%
2. ԲԷՑ ներկայացուցիչ	28.6%
3. Բողոքները կարգավորող հանձնաժողով (ԲԿՀ)	0%
4. Դատարան	0%
5. Չի ներկայացվել որևէ մեկի	57.2%

Աղբյուրը՝ ՏՀՀԿ Արտաքին մոնիտորինգի արդյունքներ

Հիմնական բացահայտումներ

5-րդ ենթահատվածում ԱՏՏ-ների դժգոհությունները հիմնականում վերաբերում են փոխհատուցման արժեքի մեծությանը: ՎԳՊ իրականացման գործընթացների նկատմամբ գոհունակության մակարդակը համեմատաբար բարձր է:

IX. Եզրակացություններ և առաջարկություններ

1. 5-րդ ենթահատվածում Ծրագիրն ազդել է 11 համայնքների 9838մ² 45 մասնավոր հողակտորների և 1 համայնքային հողի չձևակերպված (ապօրինի) օգտագործողի վրա (134մ²): Արդյունքում կան 87 ազդակիր սեփականատեր տնային տնտեսություններ և համայնքային հողի 1 ապօրինի օգտագործող ԱՏՏ:
2. 45 մասնավոր հողակտորների օտարման գործընթացն ավարտվել է, բոլոր 87 ԱՏՏ-ները փոխհատուցվել են:
3. ՎԳՊ-ով նախատեսվել է փոխհատուցել 3 վարձակալ ԱՏՏ-ների, սակայն իրականացման փուլում այդ հողակտորները օտարման գոտուց դուրս են եկել: ՎԳՊ իրականացման արդյունքներով վարձակալ ԱՏՏ-ներ չկան: Ապօրինի օգտագործող 1 ԱՏՏ-ի փոխհատուցումը կատարվել է:
4. Մշակաբույսերի կորստի դիմաց փոխհատուցման ենթակա են 48 ԱՏՏ-ներ, որոնք փոխհատուցվել են:
5. 5-րդ ենթահատվածում ԱՏՏ-ներից 14-ը սոցիալապես խոցելի են: Բոլոր 14 սոցիալապես խոցելի ԱՏՏ-ները փոխհատուցվել են ՎԳՊ դրույթներին համապատասխան:
6. 5-րդ ենթահատվածում չկան խիստ ազդեցության, բիզնեսի, աշխատատեղի կորստի, ինչպես նաև ֆիզիկական վերաբնակեցման դեպքեր:
7. ՎԳՊ իրականացման կառավարման համակարգում տեղի են ունեցել որոշ փոփոխություններ, որոնք համաձայնեցվել են ՀԲ-ի հետ: Ինստիտուցիոնալ կառուցվածքը և կառավարումն համապատասխանում են ՎԳՊ դրույթներին: Ծրագրի կառավարման և կազմակերպման մակարդակից ԱՏՏ-ների 68 տոկոսը լիովին կամ մասամբ գոհ են, 15 տոկոսը անտարբեր են, իսկ 17 տոկոսը՝ դժգոհ:
8. Հանրային իրազեկման և խորհրդատվության գործընթացները համապատասխանել են նախատեսվածին:
9. Բողոքարկման մեխանիզմները և Բողոքների կարգավորման հանձնաժողովը ձևավորված են: 5-րդ ենթահատվածում ՎԳՊ իրականացման արդյունքներով գրավոր բողոքներ չեն ստացվել: Այնուհանդերձ, ԱՏՏ-ների 34 տոկոսն ունի բողոքներ կամ առարկություններ: ԱՏՏ-ները բողոքարկման գործընթացի նկատմամբ ունեն վստահելիության ցածր մակարդակ, որն առավել ընդհանրական բնույթի ունի և ուղղակիորեն պայմանավորված չէ Ծրագրի իրականացմամբ: ԱՏՏ-ները հիմնականում դժգոհ են փոխհատուցման արժեքի մեծությունից, որը թեև համապատասխանում է ՎԳՊ դրույթներին:
10. Ներկայացված ազդեցության շրջանակը չի ներառում գյուղատնտեսական եկամտի հավանական ժամանակավոր կորուստը՝ կապված շինարարական աշխատանքների ընթացքում մոտեցման ճանապարհների հետ: Ներկայում տեխնիկապես հնարավոր չէ հստակորեն որոշել այս ազդեցության չափը ողջ 5-րդ ենթահատվածի համար: Դա ենթակա է կարգավորման 2015-ի մարտի 20-ին ԲԷՏ-ի կողմից հաստատված ՕԳ-ի հենարանների կառուցման նպատակով մոտեցման ճանապարհների ընտրության կարգով:
11. Դասեր քաղելով 5-րդ ենթահատվածի իրականացման փորձից, հաջորդ ենթահատվածներում Փոխհատուցման ծրագրի արդյունավետությունը բարձրացնելու համար առաջարկվում է.

- Հանրային իրազեկման և խոհրդատվության գործընթացի վրա առավել մեծ ջանքեր ներդնել, ընդլայնել ՀԿ-ների դերը և Ծրագրի տեղեկատվական գրքույկների տարածումը:
  - Տեղեկցվածության և վստահելիության մակարդակը բարձրացնելու և ցանկալի արդյունքների հասնելու համար, Ծրագիրն թիմը կարող է շահագրգռել ԱԵԱ-ներին, անհամաձայնությունների դեպքում, կիրառել բողոքարկման առկա մեխանիզմները:
  - Կատարելագործել ազդեցության գոտու բնութագրիչները ներկայացնող տվյալների բազաների կառուցվածքը՝ դարձնելով դրանք վերլուծության և համադրումների համար առավել հարմար և ամբողջական:
  - Ներքին մոնիտորինգի հաշվետվությունների բովանդակությունը և հաճախականությունը ընդլայնել, ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել իրականացման գործընթացների մանրամասների վրա:
12. Ամփոփելով արտաքին մոնիտորինգի արդյունքները՝ մենք գտնում ենք, որ 5-րդ ենթահատվածում ՎԳՊ իրականացումն արդյունավետ կերպով ավարտված է՝ սահմանված քաղաքականության և գործառնական ընթացակարգերին համապատասխան:

X. Հավելվածներ

Հավելված Ա. Համապատասխանության գնահատման հետազոտության հարցաթերթ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՒ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Հարցաթերթի համարը՝

Համայնքը (անվանումը)՝

Հարցազրուցավարի կողմը՝

Հարցազրույցի անցկացման ամսաթիվ՝

(օր/ամիս/տարի)՝

SS հասցե (տան համար)՝

SS սեփականատիրոջ ազգանունը՝

Կադաստրային ծածկագիր՝

Հ1. Քանի՞ անդամից է բաղկացած Ձեր Տնային տնտեսությունը _____

Հ2. Նշեք խնդրեմ Ձեր ՏՏ գլխավորին (ով է կայացնում հիմնական ֆինանսական կամ գույքային որոշումները)

Անուն/ազգանուն _____

Հ3. Արդյոք Ձեր ՏՏ-ն ստանճում է ընտանեկան նպաստ.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ4. Արդյոք տեղա՛կ եք, որ Ձեր գույքը կամ հողը կամ դրա որոշ մասը օտարվել է պետությանը՝ նոր էլեկտրահաղորդակցման բարձրավոլտ գիծ անցկացնելու համար.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ5. Դուք կամ Ձեր ՏՏ որևէ անդամ ստացե՛լ է նամակ կամ պաշտոնական ծանուցում, որում նշված են փոխհատուցման ծավալը և սկզբունքները.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ6. Ձեզ տրամադրվե՛լ են չափազրման և տեղազննման վերաբերյալ փաստաթղթեր՝ նկարագրության արձանագրություն, քարտեզ և այլն.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ7. Նշեք խնդրեմ ծրագրի արդյունքում Ձեր ՏՏ կորուստները, որոնց համար պետք է ստանայիք փոխհատուցում.

1. Հող
2. Շինություն / կառույց
3. Բիզնես
4. Բերք
5. Ծառեր
6. Խոցելի, խիստ ազդեցության նպաստ
7. Այլ (մանրամասնել)_____

Հ8. Ձեր գնահատմամբ, արդյոք Ձեր ՏՏ-ն կորցրել է իր գյուղ. նշանակության հողի 10%-ից ավելին.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ9. Ի՞նչ եք կարծում, աշխատանքների իրականացման արդյունքում հնարավոր է՝ ունենաք լրացուցիչ կամ ժամանակավոր այլ կորուստներ.

- 1) Այո   2) Ոչ   3) ԴՊ

Հ10. Համաձայն եք նկարագրության արձանագրության մեջ նշված չափագրման և տեղագնման տվյալների հետ.

1) Հողակտոր		1. Այո 2. Ոչ 98. Կիրառելի չէ
2) Ցորեն		
3) Գարի		
4) Կորնգան		
5) Հաճար		
6) Բերքատու ծառեր		
7) Ոչ բերքատու ծառեր		
8) Շինություն / կառույց		
9) Այլ կարգի կորուստներ (մանրամասնել)		

Հ11. Դուք կամ Ձեր ՏՏ որևէ անդամ արդեն ստորագրե՞լ եք պայմանագիրը.

- 1) Այո
2) Ոչ (նշել պատճառը) _____

Հ12. Արդյո՞ք մինչև պայմանագրի ստորագրումը հնարավորություն ունեցել եք դրանում կատարել ճշգրտումներ՝ բացահայտված սխալների կամ անճշտությունների դեպքում.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ13. Արդյո՞ք արդեն ստացել եք հաշվարկված փոխհատուցումը.

- 1) Այո, ստացել եմ _____ ՀՀ դրամ
2) Ոչ, չեմ ստացել (նշել պատճառը) _____

Հ14. Գնահատեք խնդրեմ Ձեր ընդհանուր գոհունակությունը, բավարարվածությունը.

	Գոհունակության գնահատականը	
1) Չափագրման և նկարագրության արձանագրության կազմման գործընթացից		1. Լիովին գոհ 2. Մասամբ գոհ 3. Ոչ այնքան գոհ 4. Գժգոհ 5. Շատ դժգոհ 6. ԴՊ 98. Կիրառելի չէ
2) Ակտիվների և ունեցվածքի արժեքի գնահատումից		
3) Լրացուցիչ փոխհատուցման չափից (բերք, ծառեր և նպաստներ)		
4) Փոխհատուցման ընդհանուր չափից		
5) Վճարման գործընթացից		
6) Ծրագրի կառավարման և կազմակերպման մակարդակից		

Հ15. Ձեր համայնքում կազմակերպվե՞լ են հանրային լսումներ/ խորհրդատվություններ.

- 1) Այո   2) Ոչ (անցում Հ18) 3) ԴՊ

Հ16. Ձեր SS անդամներից որևէ մեկը մասնակցել է կազմակերպված հանրային լսումներին/խորհրդատվություններին.

- 1) Այո   2) Ոչ   3) ԴՊ

Հ17. Արդյո՞ք հանրային լսումների/խորհրդատվությունների գործընթացը, ընդհանուր առմամբ, համարում եք օգտակար.

1. Այո, շատ
2. Այո, բայց ոչ այնքան
3. Ոչ
4. ԴՊ

Հ18. Ձեզ բացատրվել է անհամաձայնությունների/բողոքարկման ներկայացման կարգը.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ19. Ձեզ տրամադրվել են արդյոք բողոքները համակարգող անձի (ԲԷՑ ներկայացուցչի) կոնտակտային տվյալները.

- 1) Այո   2) Ոչ

Հ 19.1 Նշեք խնդրում եմ նրա անուն/ազգանունը՝ _____

Հ20. Արդյո՞ք չափագրման, գնահատման, պայմանագրի կազմման կամ փոխհատուցման վճարման գործընթացների հետ կապված Դուք կամ Ձեր SS որևէ անդամ ունեցել եք անհամաձայնություններ կամ բողոքներ.

- 1) Այո   2) Ոչ (Ավարտել հարցումը)

Հ21. Գրավոր բողոքարկել եք.

- 1) Այո (անցում Հ23)   2) Ոչ

Հ22. Ինչո՞ւ գրավոր կերպով չեք բողոքարկել, եթե ունեք անհամաձայնություններ.

1) Չեմ վստահում բողոքարկման ընթացակարգին
2) Բողոքարկման ընթացակարգը շատ բարդ է
3) Բողոքարկման ընթացակարգից տեղյակ չեմ, չգիտեմ ինչպես և որտեղ բողոքարկել
4) Կարծում եմ՝ գործընթացը կոռումպացված է
5) Ստիպել են չբողոքել
6) Այլ պատճառ, մանրամասնել

Հ23. Ո՞րն էր բողոքի պատճառը.

1. Օտարվող հողակտորի, շինության / կառույցի չափագրման տվյալները
2. Հողակտորի, շինության, բիզնեսի փոխհատուցման գումարը

3. Հողակտորից ստացվող բերքի, ծառերի գնահատումը
4. Փոխհատուցման իրավունքների վերաբերյալ ոչ բավարար կամ թերի տեղեկատվությունը խորհրդատվությունների ժամանակ
5. Ընդհանուր փոխհատուցման հաշվարկի սխալ
6. Այլ պատճառ, մանրամասնել

Հ24. Նշեք խնդրեմ ու՛մ եք ներկայացրել Ձեր բողոքը.

1. Տեղական ինքնակառավարման մարմին
2. Բողոքները համակարգող անձ (ԲԷՑ ներկայացուցիչ)
3. Բողոքները կարգավորող հանձնաժողով (ԲԿՀ)
4. Դատարան
5. Այլ մարմին, մանրամասնել՝

Հ25. Բավարարել է Ձեզ արդյո՞ք պատասխանը, ձեռնարկված քայլերը: Գնահատեք.

Նվազագույն (բոլորովին չի բավարարել) 1.....2.....3.....4.....5 **Առավելագույն** (ամբողջությամբ բավարարել է)

Հավելված Բ. Ազդեցության ենթակա անձինք, հողերը և փոխհատուցումը

N	Համայնք	Կադաստրային ծածկագիր	Հաշվարկված փոխհատուցում	SS, No	Սեփականատերեր, ապօրինի օգտագործող	Վճարված փոխհատուցում	Վճարման ամսաթիվը
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Անգեղակոթ	09-013-0214-0030	126,654	4	Լևիկ Մնացականյան, Այիրա Աբգարյան, Սամվել Մնացականյան, Մանվել Մնացականյան, Սարգիս Մնացականյան, Մարտին Մնացականյան, Զարինե Մնացականյան	126,654	19/02/15
2	Անգեղակոթ	09-013-0214-0017	76,161+300,000	5	Երվանդ Հովհաննիսյան, Արմիկ Սարգսյան, Մարտիկ Հովհաննիսյան, Մարիա Հովհաննիսյան, Անի Հովհաննիսյան, Ալլա Հովհաննիսյան, Նաիրա Հովհաննիսյան	76,161+300,000	30/03/15
3	Անգեղակոթ	09-013-0214-0015	375,457	1	Գրիշա Միխայելյան, Անդրանիկ Միքայելյան	375,457	24/02/15, 18/03/15
4	Անգեղակոթ	09-013-0212-0014	37,001	1	Հովհաննես Օհանյան, Անահիտ Թադևոսյան, Մկրտիչ Օհանյան, Վահե Օհանյան, Աննա Օհանյան	37,001	30/03/15
5	Շաքի	09-070-0133-0041	76,161	1	Գամլետ Ավագյան, Նորայրյս Բաբայան	76,161	02/03/15
6	Շաքի	09-070-0133-0050	88,307+300,000	3	Ռաջիկ Ամարյան, Թամարա Ամարյան, Անիկա Ամարյան, Սամսոն Ամարյան, Անուշ Ամարյան	88,307+300,000	13/02/15
7	Շաքի	09-070-0133-0057	86,478	3	Մանվել Դանիելյան, Յուրիկ Դանիելյան, Սամվել Դանիելյան, Հովհաննես Դանիելյան	86,478	30/03/15
8	Շաքի	09-070-0132-0028	47,565	3	Ռուբիկ Առաքելյան, Մանուշակ Առաքելյան, Արայիկ Առաքելյան, Արմինե Առաքելյան, Հերմինե Առաքելյան	47,565	19/03/15, 30/03/15
9	Շաքի	09-070-0132-0027	59,021	4	Օնիկ Թարվերդյան, Ռոզա Թարվերդյան, Արամ Թարվերդյան, Անուշ Թարվերդյան, Հայկանուշ Խոսրովյան, Գեղանուշ Թարվերդյան	59,021	19/03/15, 30/03/15
10	Շաքի	09-070-0128-009	310,297	4	Վարդանուշ Կիրակոսյան, Ջուլետա Կիրակոսյան, Ալիսա Կիրակոսյան, Իրինա Հովհաննիսյան, Վարդան Կիրակոսյան	310,297	19/02/15, 19/03/15
11	Շաքի	09-070-0125-0067	95,148	2	Սուսան Հարությունյան, Արթուր Հարությունյան, Կարեն Հարությունյան, Սևադա Հարությունյան, Անժելա Հակոբյան	95,148	25/02/15
12	Իշխանասար	09-060-0111-009	7,879	1	Ապօրինի օգտագործող՝ Գուգեն Հովհաննիսյան	9,000	16/04/15
13	Միսիան	09-006-0311-045	32,866	1	Ռոզա Հովհաննիսյան, Վահագ Սարգսյան, Անդրանիկ Սարգսյան, Զարիկ Գրիգորյան, Աննա Սարգսյան, Նարե Սարգսյան	32,866	30/03/15
14	Միսիան	09-006-0311-048	51,696	1	Նորվարդ Գրիգորյան, Արտակ Մնացականյան	51,685	11/04/15
15	Ույծ	09-105-0101-0038	63,336	1	Յուրիկ Միքայելյան	63,336	21/10/2014

HV-CS-3/2014, «Նորադուզ-Լիճք-Վարդենիս-Վայք-Որոտան-1» ՎԳՊ իրականացման համապատասխանության հաշվետվությունների պատրաստում, ենթահատված 5

1	2	3	4	5	6	7	8
16	Ույծ	09-105-0101-0042	127,725	1	Ժիրայր Մուրադյան, Լիզա Վարդանյան, Վահե Մուրադյան, Վարսիկ Մուրադյան	127,555	30/03/15
17	Ույծ	09-105-0101-0067	76,372	1	Արծվիկ Առուստամյան	76,161	30/03/15
18	Աղիտու	09-011-0101-0038	127,725	1	Դավիթ Դավթյան	127,555	30/03/15
19	Աղիտու	09-011-0104-0004	31,602	1	Արտակ Խաչատրյան, Հասմիկ Մամիկոնյան, Սոնա Խաչատրյան, Բագրատ Խաչատրյան	31,602	30/03/15
20	Նորավան	09-068-0103-0130	76,291	1	Մաղեն Բաբաջանյան Միսակի, Հրանուշ Սարգսյան, Միեր Բաբաջանյան Մարենի, Մարինե Բաբաջանյան Մաղենի, Մելքոն Բաբաջանյան Մաղենի	76,291	30/03/15, 19/03/15
21	Նորավան	09-068-0104-0012	10,103	1	Սուրեն Արզումանյան, Հասմիկ Կարապետյան, Քաջիկ Արզումանյան	10,103	23/02/15
22	Նորավան	09-068-0107-0005	85,404	3	Աիդա Գալարյան, Էդգար Գրիգորյան, Աննա Գրիգորյան, Զիվան Գրիգորյան, Ալինա Գրիգորյան	85,404	30/03/15
23	Նորավան	09-068-0101-0057	30,180	1	Սեյրան Բարխուդարյան, Արմինե Գրիգորյան, Գարեգին Բարխուդարյան, Հեղինե Բարխուդարյան	30,180	19/02/15
24	Նորավան	09-068-0101-0056	33,129	1	Սամվել Բարխուդարյան	33,123	11/04/15
25	Նորավան	09-068-0101-0070	86,478+300,000	1	Գեղեցիկ Դուլուխանյան, Արայիկ Դուլուխանյան, Հակոբ Դուլուխանյան, Հասմիկ Դուլուխանյան	86,478+300,000	11/04/15
26	Վաղատին	09-089-0102-0021	76,323	1	Մխիթար Երեմյան, Թամարա Երեմյան, Արման Երեմյան	76,323	11/03/15
27	Վաղատին	09-089-0101-0005	63,336	2	Վոլոդյա Գրիգորյան, Մանյա Գրիգորյան, Միշա Գրիգորյան, Կարինե Գրիգորյան	63,336	25/02/15
28	Վաղատին	09-089-0102-0034	34,622	1	Գրիշա Բաղդասարյան, Զարյա Բաղդասարյան, Լուսինե Բաղդասարյան, Արսեն Բաղդասարյան, Գայանե Բաղդասարյան	34,622	11/04/15, 30/03/15
29	Վաղատին	09-089-0102-0054	86,478	1	Ռոբերտ Հարությունյան, Հերիքնազ Հարությունյան, Բագրատ Հարությունյան	86,478	04/03/15, 11/02/15
30	Վաղատին	09-089-0102-0078	99,025	1	Վարդան Մինասյան	99,025	21/10/2014
31	Վաղատին	09-089-0102-0085	305,188	3	Մարտիրոս Ղազարյան, Անժելա Հակոբյան, Անահիտ Ղուկասյան, Աստղիկ Ղազարյան	305,188	11/04/15, 13/02/15
32	Վաղատին	09-089-0102-0084	641	1	Նվեր Ղազարյան, Մարինե Մկրտչյան, Վլադիմիր Ղազարյան, Նորայր Ղազարյան	553	30/03/15
33	Վաղատին	09-089-0102-0109	76,161	1	Ռուբիկ Կարապետյան	76,161	19/03/15
34	Վաղատին	09-089-0102-0125	401,749	3	Ռուբիկ Մելիքսեթյան, Վարդիթեր Հովհաննիսյան, Գնել Մելիքսեթյան, Միխայել Մելիքսեթյան, Շուշան Մելիքսեթյան	401,749	11/02/15, 09/03/15
35	Գորիս	09-003-0320-0016	63,599	2	Ռուբիկ Յոլյան, Մանյա Բուլբուլյան, Լևոն, Ռուստամ, Գայանե, Գարիկ Յոլյաններ	63,599	12/05/2015

HV-CS-3/2014, «Նորադուզ-Լիճք-Վարդենիս-Վայք-Որոտան-1» ՎԳՊ իրականացման համապատասխանության հաշվետվությունների պատրաստում, ենթահատված 5

1	2	3	4	5	6	7	8
36	Գորիս	09-003-0320-0015	373,029	4	Ժորա Յոլյան, Ավարդ Յոլյան, Մերի Յոլյան, Միեր Յոլյան, Մանուշակ Յոլյան, Մարինե Յոլյան, Մարիետա Յոլյան	373,029	30/03/15
37	Գորիս	09-003-0321-0004	77,404	1	Ժորա Հակոբյան, Հովհաննես Հակոբյան, Հրայր Հակոբյան	77,404	30/03/15
38	Շինուհայր	09-073-0102-0039	19,097	2	Արմեն Մկրտչյան, Մարետա Ասրյան, Գոհարիկ և Գեյլա Մկրտչյաններ	19,097	11/04/15
39	Շինուհայր	09-073-0102-0089	331,912	1	Մարգուշա Բախշյահին	331,912	06/02/15, 11/04/15
40	Շինուհայր	09-073-0102-0088	348,863	3	Արշավիր Ծատրյան, Ռոմելա Ծատրյան, Ալիկ Ծատրյան, Սևադա Ծատրյան, Սաիրա Ծատրյան	348,863	30/03/15, 20/03/15
41	Շինուհայր	09-073-0102-0100	68,286	1	Վահրամ Աբգարյան, Նինա Աբգարյան, Նորայր Աբգարյան, Աբգար Աբգարյան, Նաիրուհի Աբգարյան,	68,286	11/04/15
42	Շինուհայր	09-073-0102-0108	398,768	2	Ավետլանա Հարությունյան, Անդրանիկ, Մերի Աղամալյաններ (Հարությունյաններ)	398,768	30/01/15, 09/03/15
43	Շինուհայր	09-073-0102-0152	376,501	3	Ժորա Գրիգորյան, Լաուրա Գրիգորյան, Արմենակ Գրիգորյան, Արթուր Գրիգորյան, Ավարդ Գրիգորյան, Ամուր Գրիգորյան	376,501	09/03/15, 06/03/15
44	Շինուհայր	09-073-0102-0155	82,711	3	Ռոզա, Սուրիկ, Ռուզաննա, Աննա, Մելինե, Ռոմա Դանիելյաններ, Մարգարիտա Մայիլյան	82,711	11/04/15
45	Շինուհայր	09-073-0102-0173	603,888	4	Սուրեն Մարդյան, Անահիտ Մայիլյան, Նուբար Մարդյան, Սամվել, Սևադա, Մանվել Հովհաննիսյաններ,	603,888	11/04/15, 30/01/15
46	Խոտ	09-047-0102-0158	76,161	1	Մարտիրոս Գրիգորյան, Ժասմեն Հակոբյան, Աշոտ Գառնիկյան, Սևակ Գառնիկյան, Նարեկ Գառնիկյան	76,161	30/03/15